

SOCIETAS UNIUS PERSONAE - PRIJEDLOG DIREKTIVE O DRUŠTVIMA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU S JEDNIM ČLANOM

Jurić, Dionis; Marinac, Sonja

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2015, 36, 435 - 466**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:087766>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-09**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SOCIETAS UNIUS PERSONAE - PRIJEDLOG DIREKTIVE O DRUŠTVIMA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU S JEDNIM ČLANOM*

Dr. sc. Dionis Jurić, izvanredni profesor,
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
Sonja Marinac, sutkinja,
Trgovački sud u Rijeci – Stalna služba u Pazinu

UDK: 347.724:061.1EU
Ur.: 16. siječnja 2015.
Pr.: 16. ožujka 2015.
Pregledni znanstveni rad

Sažetak

Europska je komisija 2014. godine izradila Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Prijedlog direktive uvodi Societas Unius Personae (SUP), podvrstu društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom. SUP ne predstavlja novi nadnacionalni oblik trgovačkog društva. Od država članica se traži omogućiti neposrednu elektroničku registraciju osnivanja SUP-a uz primjenu jedinstvenog obrasca društvenog ugovora i prijave za upis. Prijedlog direktive propisuje najniži iznos temeljnog kapitala SUP-a u iznosu od jednog eura, a zaštita vjerovnika se ostvaruje primjenom provjere bilance SUP-a te sastavljanjem izjave o solventnosti prije podjele dobiti SUP-a jedinom članu. Time se žele ukloniti prepreke koje postoje u nacionalnim pravima država članica pri osnivanju društava-kćeri radi pokretanja prekograničnog poslovanja malih i srednjih trgovačkih društava.

Ključne riječi: *Societas Unius Personae, neposredna elektronička registracija, najniži iznos temeljnog kapitala, društvo s ograničenom odgovornošću s jednim članom, jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, Europska unija*

1. UVOD

Uzimajući u obzir brojnost i značaj malih i srednjih trgovačkih društava¹ u

1 *Ovaj je rad izrađen u okviru projekta br. 9366 pod nazivom "Pravni aspekti korporativnih akvizicija i restrukturiranja društava utemeljenih na znanju" koji financira/sufinancira Hrvatska zaklada za znanost.

U dokumentima Europske unije rabi se pojam mala i srednja poduzeća (engl. *small and medium enterprises (SME)*), što je širi pojam od pojma malih i srednjih trgovačkih društava. Pod poduzećem se podrazumijeva svaki subjekt koji je uključen u gospodarsku djelatnost, bez obzira na njegov pravni oblik. Europska je komisija u svojoj Preporuci iz 2003. godine (Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (2003/361/EC)) odredila koja se poduzeća smatraju malim i srednjim

gospodarstvu država članica Europske unije,² Europska je komisija poduzela korake za olakšanje poslovanja tih trgovačkih društava na unutarnjem tržištu Europske unije. Mala i srednja trgovačka društva nailaze na prepreke i visoke troškove u pokretanju prekograničnog poslovanja u drugim državama članicama, koje su uvjetovane razlikama u nacionalnim zakonodavstvima te nepovjerenju potrošača i poslovnih partnera prema stranim trgovačkim društvima. Stoga mala i srednja trgovačka društva iz jedne države članice osnivaju društva-kćeri u drugim državama članicama, čime potrošačima pružaju dobru poslovnu reputaciju društva-majke te sigurnost poslovanja s domaćim društvima-kćerima, osnovanim prema pravu države članice u kojoj se prekogranično posluje.³

Mala i srednja trgovačka društva, kao i ostala trgovačka društva imaju slobodu u izboru pravnog oblika u kojem će prekogranično obavljati svoju gospodarsku djelatnost. Na raspolaganju su im osnivanje društava osoba, čime se izlažu odgovornosti osobnom imovinom za obveze društva-kćeri, ili osnivanje društava kapitala u kojima se primjenjuje načelo ograničene odgovornosti članova društva-kćeri. Radi smanjenja rizika poslovanja mala i srednja trgovačka društva se odlučuju za osnivanje društava-kćeri u pravnom obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću. Dionička društva su zamišljena za poslovanje većih trgovačkih društava, koja odlikuju detaljnija pravila o unutarnjem ustrojstvu i višem iznosu temeljnog kapitala, kao i mogućnost uvrštenja dionica na uređena tržišta kapitala. Društva s ograničenom odgovornošću su prilagođena poslovanju manjih trgovačkih društava te se ona uređuju manje zahtjevnim pravilima, uz veću slobodu osnivača u uređenju unutarnjeg ustrojstva društva i odnosa društva i njegovih članova.

---

poduzećima. Mikro, mala i srednja poduzeća definirana su prema njihovom broju radnika i ukupnom prometu ili godišnjoj bilanci. Tako se razlikuju: 1) srednje poduzeće određuje se kao poduzeće koje zapošljava manje od 250 osoba i čiji godišnji promet ne prelazi 50 milijuna eura ili godišnja ukupna bilanca ne prelazi 43 milijuna eura, 2) malo poduzeće određuje se kao poduzeće koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet ili godišnja ukupna bilanca ne prelazi 10 milijuna eura i 3) mikro poduzeće određuje se kao poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i čiji godišnji promet ili godišnja ukupna bilanca ne prelazi 2 milijuna eura. Kriterij broja radnika obvezno se primjenjuje u klasifikaciji malih i srednjih poduzeća, a samo poduzeće bira hoće li primijeniti kriterij najvišeg iznosa godišnjeg prometa ili kriterij najvišeg iznosa godišnje ukupne bilance. Nije potrebno ostvariti oba kriterija, a u slučaju prekoračenja jednog od njih, poduzeće zadržava status malog, odnosno srednjeg poduzeća. Vidi u European Commission, *The new SME definition: User guide and model declaration*, Bruxelles, 2005., str. 12.-14.

- 2) Prema godišnjem izvješću Europske komisije o malim i srednjim poduzećima iz 2012. godine („*EU SMEs in 2012: at the crossroads. Annual report on small and medium-sized enterprises in the EU*“, 2011/12) procijenjeno je da na području Europske unije djeluje oko 20,7 milijuna malih i srednjih poduzeća, koja čine više od 98 % ukupnog broja poduzeća, a zapošljavaju 67 % od ukupnog broja radnika u Europskoj uniji te ostvaruju 58 % bruto dodane vrijednosti. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, *Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies (SWD(2014) 124)*, str. 7., dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX:52014SC0124>, 20. studeni 2014.
- 3) European Commission, Commission Staff Working Document, *Impact Assessment...*, str. 4.

Stoga se mala i srednja trgovačka društva češće opredjeljuju za osnivanje društava-kćeri u pravnom obliku društva s ograničenom odgovornošću.⁴ Konačno, procjene pokazuju da je najveći broj malih i srednjih trgovačkih društava osnovan u pravnom obliku društava s ograničenom odgovornošću.⁵

Radi smanjenja troškova pokretanja prekograničnog poslovanja malih i srednjih trgovačkih društava i uklanjanja razlika u nacionalnim zakonodavstvima država članica Europska je komisija 2008. godine izradila Prijedlog uredbe Vijeća o statutu Europskog privatnog društva (*Societas Privata Europaea (SPE)*), kojim je predvidjela uvođenje novog pravnog oblika društva s ograničenom odgovornošću, koje bi bilo jednoobrazno uređeno u svim državama članicama Europske unije.⁶ Unatoč snažnoj potpori poslovne zajednice, nije bilo moguće postići kompromis koji bi omogućio jednoglasno usvajanje ove uredbe država članica. Stoga je Europska komisija 2013. godine povukla svoj Prijedlog Uredbe te se odlučila za izradu novoga prijedloga pravnog akta o kojemu bi se lakše postigao kompromis, promjenom postupka donošenja tog akta i smanjenjem broja prijepornih pitanja, koja su omela usvajanje Prijedloga uredbe.⁷

U travnju 2014. godine Europska je komisija izradila Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Ovaj bi Prijedlog trebao ukinuti postojeću Direktivu o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom iz 2009. godine,⁸ a u svojem drugom

4 U nekim državama članicama dioničko društvo je praktički nedostupno za mala i srednja trgovačka društva, a u drugim državama članicama taj pravni oblik biraju mnoga mala i srednja trgovačka društva.

5 Ne postoji službena procjena koliko je malih i srednjih poduzeća osnovano u pravnom obliku društava kapitala. Ipak, na temelju statističkih podataka i podataka prikupljenih od država članica 2010. godine procijenjeno je da je 7,3 milijuna malih i srednjih poduzeća bilo osnovano u pravnom obliku društava kapitala te su činila oko 90 % od ukupnog broja društava kapitala osnovanih u Europskoj uniji. Stoga se pretpostavlja da je 2012. godine oko 12,5 milijuna malih i srednjih poduzeća bilo osnovano u pravnom obliku društava kapitala, od čega 11,75 milijuna u obliku društava s ograničenom odgovornošću i 750 tisuća u obliku dioničkih društava, dok je 8,2 milijuna poslovalo u obliku društava osoba ili kao trgovci pojedinci. Procjenjuje se da je društava s ograničenom odgovornošću s jednim članom bilo 5,17 milijuna, a društava s ograničenom odgovornošću s više članova 6,58 milijuna, koja ulaze u kategoriju malih i srednjih poduzeća. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 7.-9.

6 Do sada su uredbama Vijeća uvedena tri nadnacionalna oblika društva: europsko gospodarsko interesno udruženje (EGIU) 1985. godine i europsko dioničko društvo (SE) 2001. godine kao trgovačka društva te europska zadruga (SCE) 2006. godine. Vidi u Kordiš, Hrvoje, „*Societas Privata Europaea (SPE)*: europsko rješenje za malo i srednje poduzetništvo“, Pravo i porezi, br. 9/2011., str. 71.-73., Peters, Carsten, Wullrich, Philipp, „Bordless flexibility“: the Societas Privata Europaea (SPE) from a German company law perspective“, Company Lawyer, vol. 30, no. 7/2009, str. 214., Braun, Susanne, „Essay – The European Private Company: a supranational company form for small and medium-sized enterprises?“, German Law Journal, vol. 5, no. 11/2004, str. 1-4., dostupno na http://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol05No11/PDF_Vol_05_No_11_1393-1408_EU_Braun.pdf, 22. listopada 2007.

7 European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 18.

8 Direktiva 2009/102/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. godine iz područja prava trgovačkih društava o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom.

dijelu sadrži odredbe o *Societas Unius Personae* (SUP), podvrsti društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Time Europska komisija pokušava izbjeći potrebu jednoglasnog donošenja pravnog akta država članica, a u Prijedlogu direktive od država članica se traži da u svojim nacionalnim pravima predvide podvrstu društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom pod nazivom *Societas Unius Personae* (SUP) s usklađenim pravnim uređenjem u svim državama članicama Europske unije. Prijedlog direktive traži od država članica omogućiti neposrednu elektroničku registraciju osnivanja SUP-a, bez potrebe da osnivač putuje u državu osnivanja. Predviđa se uvođenje jedinstvenog obrasca društvenog ugovora (izjave o osnivanju) SUP-a koji će biti jednak u svim državama članicama, dostupan na svim službenim jezicima Europske unije te sadržavati bitne sastojke potrebne za djelovanje društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Prijedlog direktive predviđa najniži iznos temeljnoga kapitala SUP-a u iznosu od jednog eura, a zaštita vjerovnika se ostvaruje primjenom provjere bilance SUP-a te sastavljanjem izjave o solventnosti prije podjele dobiti SUP-a članu.

2. EUROPSKO PRIVATNO DRUŠTVO

Začeci ideje o uspostavi nadnacionalnih trgovačkih društava javljaju se 1959. godine u okviru Vijeća Europe. Te prve inicijative pokrenula je poslovna i znanstvena zajednica te su bile usmjerene na uvođenje europskog dioničkog društva (*Societas Europae*). Uslijedio je dugotrajan rad na utvrđivanju konačnog teksta Uredbe o Statutu Europskog društva i Direktive koja dopunjuje Statut Europskog društva u vezi sa suodlučivanjem zaposlenika, a koji je trajao od 1970. do 2001. godine.⁹

Usporedno s radom na uvođenju europskog dioničkog društva, 1962. godine javlja se ideja o uvođenju europskog privatnog društva (europskog društva s ograničenom odgovornošću), ali bez šire podrške pravne znanosti. Istraživanje koje je 1973. godine proveo *Centre de Recherche sur le Droit des Affaires* (CREDA), istraživački odjel pariške Komore za trgovinu i industriju, pokazalo je interes poslovne zajednice za uvođenje tog nadnacionalnog oblika trgovačkog društva. Tek 1995. godine ponovno počinju aktivnosti na izradi prijedloga pravnog uređenja europskog privatnog društva u okviru CREDA-e i Sveučilišta u Heidelbergu. Rezultat njihovog rada bila je studija "*Propositions pour une société fermée européenne*" koju su predstavili Europskoj komisiji i javnosti krajem 1997. godine. Studija je privukla pozornost poslovnih krugova te su je preuzeli francusko trgovinsko udruženje MEDEF i pariška Komora za trgovinu i industriju. Oni su ponovo imenovali međueuropsku radnu skupinu uz potporu Saveza konfederacija industrijalaca i poslodavaca Europe (UNICE) i EUROCHAMBERS. Ta je radna skupina izradila nacrt prijedloga za europsko privatno društvo te ga objavila u rujnu 1998. godine. Nažalost, ni Europska komisija

9 Kordiš, H., op. cit., str. 72., Braun, S., op. cit., str. 14., Lange, Christian, „Societas Privata Europaea: Quo vadis? - Past, present and future of the SPE“, Master Thesis in International Business Law, Tilburg University, Spring 2010, str. 4., dostupno na <http://ssrn.com/abstract=1649123>, 17. travnja 2014., Jurić, Dionis, „Europsko dioničko društvo“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Supplement, br. 3/2003., str. 446.-229.

ni Europski parlament nisu poduzeli korake za pokretanje zakonodavnog postupka.¹⁰

Ipak, Visoka skupina stručnjaka za pravo društava pod predsjedanjem Jaapa Wintera pozabavila se problemom europskog privatnog društva te je iznijela svoje ideje u Izvješću skupine o suvremenom okviru za reguliranje prava društava u Europi 4. studenog 2002. godine.¹¹ Na temelju tog Izvješća Europska je komisija u svom Akcijskom planu iz 2003. godine¹² odredila provedbu studije izvodljivosti radi utvrđivanja korisnosti uvođenja statuta o europskom privatnom društvu te određenju relevantnih problema.¹³ Rezolucijom iz veljače 2007. godine Europski je parlament pozvao Europsku komisiju da izradi nacrt statuta o europskom privatnom društvu.¹⁴ Komisija je konačno 25. lipnja 2008. godine predstavila svoj Prijedlog uredbe Vijeća o statutu Europskog privatnog društva u okviru dokumenta „Small Business Act for Europe“ (SBA) koji predviđa mjere za razvoj malih i srednjih poduzeća. Europski je parlament 10. ožujka 2009. godine prihvatio prijedlog Komisije, ali je dao i svoje primjedbe te predložio izmjene i dopune Prijedloga uredbe. Nakon toga se rasprava vodila u okviru Vijeća Europske unije. Švedsko Predsjedništvo Vijeća u prosincu 2009. godine donosi kompromisni prijedlog Uredbe o statutu Europskog privatnog društva, budući da su državama članicama bile sporne odredbe o sjedištu, najnižem iznosu temeljnoga kapitala i suodlučivanju radnika u Europskom privatnom društvu.¹⁵

10 Kordiš, H., op. cit., str. 72., Braun, S., op. cit., str. 14., Lange, C., op. cit., str. 4.-5.

11 Report of The High Level Group of Company law Experts on A Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe, Brussels, 4 November 2002 (Winter Report 2002). Dostupno na: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf, 3. siječnja 2015.

12 Communication from the Commission to the Council and the European parliament “Modernizing Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union – A Plan to Move Forward” (COM (2003) 284 final), Brussels, 21 May 2003, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0284&from=EN>, 3. siječnja 2015.

13 Konačno izvješće o toj studiji objavljeno je u srpnju 2005. godine, nakon čega je u lipnju 2006. godine Odbor za pravna pitanja Europskog parlamenta održao javnu raspravu o europskom privatnom društvu te je u rujnu iste godine usvojio izvješće kojim se traži uvođenje tog nadnacionalnog oblika trgovačkog društva. Vidi u Kordiš, H., op. cit., str. 72.-73., Lange, C., op. cit., str. 5.

14 U srpnju 2007. godine Opća uprava za unutarnje tržište i usluge pokrenula je javnu raspravu o provedenoj anketi izabranih europskih trgovačkih društava iz svih država članica o potrebi uvođenja europskog privatnog društva, prije nego što će u listopadu iste godine Europska komisija i Europski parlament još jednom dati potporu toj inicijativi. U ožujku 2008. godine Komisija je održala konferenciju na kojoj su sudjelovali stručnjaci iz područja prava društava iz svih država članica koji su raspravljali o mogućem sadržaju statuta o europskom privatnom društvu. Vidi u Kordiš, H., op. cit., str. 73., Lange, C., op. cit., str. 5.

15 Člankom 7. Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva predviđeno je da europsko privatno društvo može imati registrirano i stvarno sjedište u različitim državama članicama. Neke delegacije država članica željele su da im se ostavi mogućnost da obvežu europska privatna društva da registrirano i stvarno sjedište imaju u istoj državi članici, a neke su delegacije željele da se to pitanje uređuje isključivo primjenom nacionalnog prava. Predsjedništvo je predložilo prijelazno razdoblje u trajanju od dvije godine od stupanja na snagu Uredbe u kojem bi europska privatna društva morala imati registrirano i stvarno sjedište u istoj državi članici, a nakon toga bi se primjenjivalo nacionalno pravo. U članku 19. Prijedloga uredbe predviđeno je da je najniži iznos temeljnoga kapitala europskog privatnog društva jedan euro, što je prihvatila većina delegacija država članica. Ipak, neke su delegacije izrazile želju za povećanjem iznosa

O tim je prijedlozima potom raspravljalo Vijeće za konkurentnost, ali nije postignut konsenzus delegacije država članica. Vijeće stoga nije moglo postići politički sporazum te je pozvalo pomoćna tijela da nastave tražiti prihvatljivi prijedlog. Odbor stalnih predstavnika je u ožujku i svibnju 2011. godine ponovno raspravljao o spornim pitanjima na temelju kompromisnih prijedloga Predsjedništva, te je 23. svibnja 2011. još jednom izrađen kompromisni prijedlog Uredbe pod mađarskim Predsjedništvom. Taj su prijedlog 30. svibnja 2011. godine odbile prihvatiti Švedska i Njemačka, čime je opet onemogućeno donošenje Uredbe.¹⁶ Konačno, u listopadu 2013. godine Europska je komisija objavila povlačenje svoga Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva.¹⁷

2.1. Osnovna obilježja Europskog privatnog društva

Europsko privatno društvo će imati obilježja društva s ograničenom odgovornošću.¹⁸ Kao osnivači europskog privatnog društva mogu se pojaviti jedna ili više fizičkih i/ili pravnih osoba, čim je postavljen široki krug subjekata koji se mogu

---

najnižeg temeljnoga kapitala. Predsjedništvo je predložilo da najniži iznos temeljnoga kapitala bude najmanje jedan euro, uz mogućnost da države članice odrede višu svotu najnižeg iznosa temeljnoga kapitala, ali ne više od osam tisuća eura za europska privatna društva registrirana na njihovom području. U članku 35. Prijedloga uredbe uređuje se pitanje suodlučivanja radnika te se određuje prag broja radnika čijim se prelaskom primjenjuju pravila o suodlučivanju predviđena Prijedlogom uredbe. Iako je većina delegacija država članica pozdravila snižavanje toga praga i pojednostavljenje pravila, neke delegacije žele dodatno snižavanje praga, dok neke smatraju da je prag „od najmanje 500 radnika“ prenizak. Predsjedništvo je predložilo postavljanje praga „od najmanje 500 radnika“ i najmanje jedne polovine radnika koji uobičajeno rade u državi članici koja predviđa višu razinu prava suodlučivanja radnika, nego što je predviđeno za te radnike u državi članici u kojoj europsko privatno društvo ima registrirano sjedište. Također, Predsjedništvo predlaže dodavanje stavka koji pojašnjava da se pravila o suodlučivanju radnika u europskom privatnom društvu neće primjenjivati na nacionalna društva s ograničenom odgovornošću. Dostupno na: http://www.europeanprivatecompany.eu/legal_texts/download/Council-November09.pdf, 3. siječnja 2015., Kordiš, H., op. cit., str. 76.

16 Švedska se protivila pragu od 500 radnika za primjenu pravila o radničkom suodlučivanju, budući da je u švedskom pravu taj prag znatno niži. Njemačka je smatrala da europskom privatnom društvu treba zabraniti mogućnost da registrirano i stvarno sjedište ima u različitim državama članicama. Dostupno na: <http://www.europeanprivatecompany.eu/news/>, 3. siječnja 2015.

17 Povlačenje Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva objavljeno je u Prilogu Priopćenja „Regulatory Fitness and Performance (REFIT): Results and Next Steps“, COM(2013)685, 2.10.2013. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 18.

18 Europsko privatno društvo će imati sljedeća obilježja: a) njegov temeljni kapital će biti podijeljen na poslovne udjele, b) članovi društva će odgovarati za obveze društva do visine upisanog kapitala (načelo ograničene odgovornosti), c) ono će imati pravnu osobnost, d) poslovni udjeli društva ne mogu se javno ponuditi ili se njima trgovati na uređenom tržištu kapitala (zatvoreno društvo), e) njega može osnovati jedna ili više fizičkih i/ili pravnih osoba (čl. 1. Prijedloga uredbe). Vidi u Kordiš, H., op. cit., str. 73., van den Braak, Sandra, „The European Private Company, its shareholders and its creditors“, *Utrecht Law Review*, vol. 6, no. 1/2010, str. 2., dostupno na: <http://ssrn.com/abstract=1551272>, 17. travnja 2015.

pojavit i kao osnivači.¹⁹ Kao osnivači Europskog privatnog društva mogu se pojaviti i Europska (dionička) društva, Europske zadruge, Europska gospodarska interesna udruženja, ali i već osnovana Europska privatna društva. Europska komisija nije predvidjela da se kao uvjet za osnivanje Europskog privatnog društva traži da osnivači obavljaju prekogranično poslovanje, kao što je to slučaj kod Europskog (dioničkog) društva, Europske zadruge ili Europskog gospodarskog interesnog udruženja.²⁰ Time se željelo omogućiti osnivanje Europskog privatnog društva i onim pravnim subjektima koji obavljaju gospodarsku djelatnost na području samo jedne države članice, ali imaju namjeru prekogranično obavljati svoju djelatnost u budućnosti.²¹ Nepostojanje prekograničnog poslovanja kao uvjeta za osnivanje Europskog privatnog društva izazvao je bojazan među državama članicama da će ovo nadnacionalno društvo konkurirati pravnim oblicima društava predviđenih nacionalnim pravima država članica te da se time odstupa od načela supsidijarnosti.²²

Što se tiče mjerodavnog prava koje uređuje Europsko privatno društvo, Prijedlog uredbe je predvidio da se na ovo društvo prvenstveno primjenjuju odredbe Uredbe te društveni ugovor Europskog privatnog društva koji mora sadržavati odredbe određene u Prilogu I. Prijedloga uredbe. Time se osnivačima daje autonomija u uređenju unutarnjeg ustrojstva društva, ali u okviru odredaba Prijedloga uredbe.²³

19 To može biti bilo koja fizička osoba, a kada se radi o pravnim osobama to mogu biti bilo koje društvo ili poduzeće sukladno st. 2. čl. 48. Ugovora o EZ-u (sada čl. 54. Ugovora o funkcioniranju EU). To su trgovačka društva osnovana sukladno pravu neke države članice, a čije se registrirano sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja nalazi unutar Unije, kao i fizičke osobe koje su državljani država članica. Pojam „trgovačka društva“ znači trgovačka društva koja su osnovana na temelju pravila građanskog ili trgovačkog prava, uključujući i zadruge te ostale pravne osobe uređene javnim ili privatnim pravom, osim onih koje su neprofitne. Pojam trgovačkog društva obuhvaća i društva osoba i društva kapitala koja su predviđena u nacionalnim pravima država članica.

20 Radi se o zahtjevu da osnivači budu iz različitih država članica ili da osnivač dokaže postojanje ranijeg prekograničnog poslovanja (npr. postojanje društva-kćeri u nekoj drugoj državi članici kroz određeno razdoblje).

21 Time se pogodnost osnivanja Europskog privatnog društva daju fizičkim i pravnim osobama *ex nihilo* osnivanju društva, gdje oni prvo osnivaju svoje društvo u državi svojeg državljanstva, odnosno državljanstva, a potom šire svoje poslovanje u druge države članice. Zahtjev za prekograničnim poslovanjem može se i izbjeći, kao što to pokazuje praksa pri osnivanju Europskih (dioničkih) društava, a države članice bi se susretale s poteškoćama u nadzoru ispunjenja ovoga zahtjeva. Europski je parlament predlagao uvođenje ovoga zahtjeva. Vidi u Kordiš, H., op. cit., str. 73., van den Braak, S., op. cit., str. 3.-4.

22 Pritom valja imati na umu da su brojne države članice reformirale svoja nacionalna zakonodavstva snižavajući iznos najnižeg iznosa temeljnoga kapitala potrebnog za osnivanje društava s ograničenom odgovornošću, odnosno uvele podvrste društva s ograničenom odgovornošću koje obilježava jednostavniji postupak osnivanja. Vidi u van den Braak, S., op. cit., str. 4.

23 U pitanjima koja su obuhvaćena društvenim ugovorom Europskog privatnog društva, nacionalno pravo će se primjenjivati samo ako je to predviđeno Uredbom. Prijedlog uredbe ne predviđa rješenja ako društveni ugovor ne sadrži neki od bitnih sastojaka predviđenih u Prilogu I. Prijedlog uredbe samo određuje što se treba urediti društvenim ugovorom, ali ne i na koji način. Države članice moraju predvidjeti sankcije koje će se primjenjivati u slučaju povrede odredbi Uredbe. Vidi u Kordiš, H., op. cit., str. 74., van den Braak, S., op. cit., str. 4.-5.

Ako određena pitanja nisu uređena Uredbom ili društvenim ugovorom u skladu s Prilogom I., na Europsko privatno društvo će se primjenjivati odredbe nacionalnog prava o društvima s ograničenom odgovornošću države članice u kojoj Europsko privatno društvo ima registrirano sjedište.²⁴ Takvim se rješenjem slabi jednoobrazno pravno uređenje Europskog privatnog društva. Prigovaralo se i odredbama Prijedloga uredbe o sadržaju društvenog ugovora, budući da pregovaranje o njegovom sadržaju izlaže osnivače visokim troškovima. Stoga su bili prisutni prijedlozi za izradu obrasca društvenog ugovora Europskog privatnog društva, kako bi se ti troškovi izbjegli.²⁵

Europsko privatno društvo može nastati: a) osnivanjem *ex nihilo* u skladu s odredbama Uredbe, b) preoblikovanjem postojećeg trgovačkog društva, c) spajanjem postojećih trgovačkih društava ili d) podjelom postojećeg trgovačkog društva. Na postupke preoblikovanja, spajanja ili podjele postojećih trgovačkih društava primjenjivat će se odredbe nacionalnog prava mjerodavnog za odnosna trgovačka društva. Pod trgovačkim društvom se podrazumijeva svaki pravni oblik trgovačkog društva predviđen nacionalnim pravima država članica, kao i Europsko (dioničko) društvo te Europsko privatno društvo.²⁶

Europsko privatno društvo mora imati svoje registrirano i stvarno sjedište na području Europske unije. Pritom ono nije obvezno da stvarno i registrirano sjedište ima u istoj državi članici.²⁷ Time se društvu osigurava ostvarenje slobode poslovnog nastana kada se radi o prijenosu stvarnog sjedišta. Prijedlog uredbe u čl. 35.-38. uređuje postupak prijenosa registriranog sjedišta Europskog privatnog društva u neku drugu državu članicu, uz zadržavanje pravne osobnosti i bez potrebe likvidacije društva. Ova su pravila određena po uzoru na pravila predviđena za Europsko (dioničko) društvo i Europsku zadrugu. Za valjanost odluke o prijenosu registriranog sjedišta potrebna je suglasnost skupštine, koju članovi društva donose većinom predviđenom za izmjenu društvenog ugovora. Članovi društva koji su glasovali protiv odluke, kao i vjerovnici društva imaju pravo na odgovarajuću otpremninu, odnosno osiguranje, predviđene mjerodavnim nacionalnim pravom.²⁸

Kada se radi o postupku registracije Europskog privatnog društva, Prijedlog uredbe upućuje na primjenu odredbi Prve direktive o pravu društava.²⁹ Ipak, registracija se želi olakšati kroz mogućnost da osnivači ili njihovi punomoćnici podnose prijavu za upis i u elektroničkom obliku. Prijedlog uredbe određuje koje podatke i isprave država članica može zahtijevati pri registraciji Europskog privatnog društva. Predviđa se i samo jedna ocjena zakonitosti registracije koju mogu obaviti upravna, odnosno sudska tijela ili to potvrđuje javni bilježnik.³⁰ Time se želi olakšati, ubrzati i pojeftiniti

24 Čl. 4. Prijedloga uredbe.

25 Van den Braak, S., op. cit., str. 5.-6.

26 Čl. 5. Prijedloga uredbe. Tvrtka Europskog privatnog društva treba sadržavati kraticu „SPE“ (čl. 6. Prijedloga uredbe).

27 Čl. 7. Prijedloga uredbe.

28 Prijedlog uredbe predviđa i postupak uređenja suodlučivanja radnika u Europskom privatnom društvu u slučaju prijenosa registriranog sjedišta.

29 Direktiva 68/151/EEZ (sada Direktiva 2009/101/EZ). Vidi čl. 9. Prijedloga uredbe.

30 Radi se o provjeri prijave za upis i priloga koji se podnose radi registracije.

postupak registracije.³¹

Prijedlog uredbe određuje da najniži iznos temeljnoga kapitala Europskog privatnog društva iznosi jedan euro.³² Time se smanjuju inicijalni troškovi koje imaju osnivači pri osnivanju trgovačkog društva, a odstupa se od kontinentalnog pravnog shvaćanja da visoki iznos temeljnoga kapitala društva predstavlja sredstvo zaštite vjerovnika. Isplata dividende članovima iz dobiti društva moguća je samo ako je nakon takve isplate imovina društva dostatna za pokriće svih obveza društva (tzv. provjera bilance društva) te se društvu zabranjuje isplata sredstava iz rezervi društva, za koje je društvenim ugovorom određeno da se ne mogu dijeliti članovima. Društvenim se ugovorom može odrediti da je uprava Europskog privatnog društva dužna izraditi i potvrditi o solventnosti, kojom potvrđuje da će društvo biti sposobno platiti svoje dugovanja po njihovom dospijeću u roku od jedne godine od dana podjele dobiti.³³ Prijedlog uredbe uređuje i pretpostavke za stjecanje vlastitih poslovnih udjela Europskog privatnog društva te postupak smanjenja temeljnoga kapitala, kada vjerovnici imaju pravo tražiti osiguranje za svoje nedospjele tražbine.³⁴ Navedenim pravilima štiti se imovina Europskog privatnog društva i pruža zaštita vjerovnicima u naplati njihovih tražbina.

Kada se radi o suodlučivanju radnika u Europskom privatnom društvu, Prijedlog uredbe upućuje na primjenu mjerodavnog nacionalnog prava države članice u kojoj društvo ima registrirano sjedište. Time se ono stavlja u istu ravan s nacionalnim trgovačkih društvima kada se radi o modelu suodlučivanja radnika. Ako Europsko privatno društvo sudjeluje u postupku prekograničnog pripajanja ili spajanja s drugim trgovačkim društvima koja su registrirana u nekoj drugoj državi članici, primjenjivat će se odredbe nacionalnih prava država članica koja su usklađena s Direktivom o prekograničnim pripajanjima i spajanjima (2005/56/EZ).³⁵ U slučaju prijenosa registriranog sjedišta Europskog privatnog društva u drugu državu članicu, primjenjivat će se poseban postupak pregovaranja o modelu suodlučivanja radnika, uređen čl. 38. Prijedloga uredbe.³⁶

31 Kordiš, H., op. cit., str. 74.

32 Čl. 19. Prijedloga uredbe. Europski je parlament predložio da države članice mogu predvidjeti najniži iznos temeljnoga kapitala u rasponu od 1,00 do 8.000,00 eura. Temeljni kapital Europskog privatnog društva mora biti u cijelosti upisan, a ulozi za preuzete poslovne udjele ne moraju biti u cijelosti uplaćeni pri izdavanju. Ulozi se mogu unijeti u novcu, stvarima ili pravima, kako je to određeno društvenim ugovorom. Društvenim ugovorom treba odrediti potrebu revizije u slučaju unosa uloga u stvarima ili pravima. Članove se ne može osloboditi unosa uloga za preuzete poslovne udjele, osim u slučaju smanjenja temeljnoga kapitala (čl. 20. Prijedloga uredbe).

33 Čl. 21. Prijedloga uredbe. Svaki član koji je primio isplatu dividende protivno čl. 21. Uredbe, mora vratiti takve isplate Europskom privatnom društvu, ako ono dokaže da je član znao ili mogao znati za te nepravilnosti (čl. 22. Prijedloga Uredbe).

34 Čl. 23. i 24. Prijedloga uredbe.

35 Čl. 34. Prijedloga uredbe.

36 Prijedlog uredbe predviđa poseban postupak ako Europsko privatno društvo, koje primjenjuje određeni model suodlučivanja radnika u državi osnivanja, prenosi registrirano sjedište u neku drugu državu članicu koja ne predviđa suodlučivanje radnika ili predviđa nepovoljniji model suodlučivanja radnika, odnosno postavlja prepreke u ostvarivanju tih prava radnika nakon prijenosa registriranog sjedišta. U takvim slučajevima, ako je najmanje jedna trećina radnika

Prijedlog uredbe sadrži i odredbe o poslovnim udjelima u Europskom privatnom društvu,³⁷ unutarnjem ustrojstvu³⁸ te statusnim promjenama, prestanku i ništetnosti Europskog privatnog društva.³⁹

3. REFORME NACIONALNIH ZAKONODAVSTAVA DRŽAVA ČLANICA

Uzimajući u obzir potrebu malih i srednjih trgovačkih društava za prekograničnim poslovanjem te presude Suda Europske unije u području ostvarenja slobode poslovnog nastana, države članice pristupile su reformi svojih nacionalnih propisa koji se odnose na društva s ograničenom odgovornošću. U tom smislu paradigmatične su presude Suda Europske unije u predmetima *Centros* (C-212/97), *Überseering* (C-208/00), *Inspire Art* (C-167/01), *SEVIC Systems AG* (C-411/03) i *Vale* (C-378/10).⁴⁰ Sud Europske unije zauzeo je stajalište da ako je trgovačko društvo pravovaljano osnovano po pravu jedne države članice, druga država članica u kojoj to trgovačko društvo obavlja svoju gospodarsku djelatnost ili ima svoje stvarno sjedište ne može primjenom svojih pravnih propisa utjecati na pravnu osobnost trgovačkog društva.⁴¹ To otvara mogućnost osnivačima da biraju najpovoljnije nacionalno pravo države članice za osnivanje trgovačkog društva, a koje potom prekogranično obavlja svoju djelatnost u nekoj drugoj državi članici.⁴² Za državu u kojoj se prekogranično

Europskog privatnog društva zaposlena u državi osnivanja, potrebno je da uprava društva pregovara s predstavnicima radnika o modelu suodlučivanja. Ako se ne postigne sporazum, na Europsko privatno društvo primjenjivat će se model suodlučivanja radnika predviđen u državi osnivanja i nakon prijenosa registriranog sjedišta u neku drugu državu članicu.

- 37 Europsko privatno društvo može izdavati poslovne udjele različitih rodova (redovni i povlašteni poslovni udjeli) te je dužno voditi popis članova društva (čl. 14. i 15. Prijedloga uredbe). Uređuje se način prijenosa poslovnih udjela i mogućnost uvođenja vinkulacije (čl. 16. Prijedloga uredbe) te postupak isključenja i istupanja člana iz Europskog privatnog društva (čl. 17. i 18. Prijedloga uredbe).
- 38 U čl. 26.-33. Prijedloga uredbe uređuje se unutarnje ustrojstvo Europskog privatnog društva (uprava, nadzorni odbor i skupština društva; pravo članova na obaviještenost i pravo na dopunu dnevnog reda te imenovanje posebnog revizora; uvjeti za imenovanje direktora te njihove dužnosti i odgovornost prema društvu, zastupanje društva).
- 39 Uređuje se pitanje primjene mjerodavnog prava u slučaju statusnih promjena Europskog privatnog društva, razloge za prestanak i ništetnost društva (čl. 39.-41. Prijedloga uredbe).
- 40 Case C-212/97 *Centros* [1999] ECR I-1459, Case C-208/00 *Überseering BV* [2002] ECR I-9919, Case C-167/01 *Inspire Art* [2003] ECR I-10155, Case C-411/03 *SEVIC Systems* [2005] ECR I-10805, Case C-378/10 *VALE Építési* ECLI:EU:C:2012:440.
- 41 Time se rješava i problem određivanja osobnog statuta društva i činjenice da države primjenjuju ili teoriju osnivanja ili teoriju stvarnog sjedišta, što dovodi do razlika u osobnom statutu trgovačkih društava, a može otežati i prijenos registriranog sjedišta društva iz jedne države u drugu. Vidi u Jurić, Dionis, „Poslovanje inozemnih trgovačkih društava na području Republike Hrvatske“, „Liber amicorum in honorem Vilim Gorenc“, (ur. Z. Slakoper), Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2014., str. 160.-164., Horak, Hana, Dumančić, Kosjenka, Šafranko, Zvonimir, „Sloboda poslovnog nastana trgovačkih društava – što donosi prijedlog Četrnaeste direktive u pravu Europske unije?“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 33, br. 2/2012., str. 579.-580. i 583.-586.
- 42 Tako su se europske države susrele s osnivanjem brojnih trgovačkih društava u Ujedinjenom

posluje povoljnije je osnivanje društva-kćeri u skladu s nacionalnim pravom, ako neko trgovačko društvo osnovano u drugoj državi želi trajno prekogranično obavljati svoju djelatnost.⁴³

Reforme nacionalnih propisa išle su u smjeru pojednostavljenja postupka osnivanja i registracije društava s ograničenom odgovornošću. To se osobito odnosi na uvođenje elektroničke registracije čime se smanjuju troškovi⁴⁴ i skraćuje vrijeme potrebno za osnivanje društva. Ipak, u državama članicama ovaj oblik registracije nije dostupan u jednakoj mjeri domaćim i stranim pravnim subjektima.⁴⁵ Kada se radi o provjeri zakonitosti registracije ona se često provodi dvaput, od strane javnih bilježnika, a potom i od strane sudskih registara. Druga je izmjena išla u smjeru smanjenja najnižeg iznosa temeljnoga kapitala društva s ograničenom odgovornošću,

---

Kraljevstvu, koje predviđa blaži i povoljniji regulatorni okvir, a koja potom bez zapreka, uživajući slobodu poslovnog nastana, obavljaju svoje gospodarske djelatnosti u drugim državama članicama. Ugovor o funkcioniranju Europske unije u čl. 49. jamči trgovačkom društvu osnovanom u državi članici pravo na prijenos stvarnog sjedišta u drugu državu članicu (primarni poslovni nastan). Vidi u Horak, Hana, Dumančić, Kosjenka, Šafranko, Zvonimir, „Komparativni osvrt na jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“, Pravo i porezi, vol. 22, br. 4/2013., str. 37.

- 43 Na taj način se država članica susreće s poznatim pravnim oblikom trgovačkog društva koji je u cijelosti reguliran nacionalnim pravom, a i domaći potrošači i drugi subjekti ulaze u pravne odnose s domaćim, a ne inozemnim trgovačkim društvom. Konačno, inozemna trgovačka društva koja imaju namjeru trajno obavljati svoju djelatnost u nekoj drugoj državi znatno se češće odlučuju za osnivanje društava-kćeri ili stjecanje udjela u već postojećim domaćim trgovačkim društvima, nego da osnivaju podružnice. Time za sebe osiguravaju povoljnije poslovno okruženje, uzimajući u obzir nedostatke poslovanja preko podružnica. U okviru slobode poslovnog nastana radi se o sekundarnom poslovnom nastanu (pravo trgovačkog društva osnovanog u državi članici osnivati zastupništva, podružnice ili društva-kćeri u drugoj državi članici). Vidi u Jurić, D., op. cit., str. 157.-158. i 174.-176.; Gongeta, Sanja, „Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 25, br. 2/204., str. 823.-826.
- 44 Pod izravnim troškovima osnivanja podrazumijevaju se troškovi osnivanja koji proizlaze iz kogentnih propisa države osnivanja društva (upravne i javnobilježničke pristojbe, iznos najnižeg temeljnog kapitala) te se pojavljuju i kod domaćih i kod inozemnih osnivača. Neizravni su troškovi oni koji proizlaze iz razlika u pravima država članica, a koji se odnose na sastavljanje društvenog ugovora, ustrojstvo i strukturu trgovačkog društva, obvezu održavanja godišnjih sjednica organa društva, obveze izvješćivanja i sl. Ovi troškovi zahtijevaju pravno savjetovanje i prevoditeljske troškove, pa su njima u većoj mjeri izloženi strani osnivači, kao i putni troškovi ako se zahtijeva prisutnost osnivača u postupku registracije pred nadležnim organima države osnivanja. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 13.
- 45 U 16 država članica moguća je neposredna elektronička registracija bez sudjelovanja javnih bilježnika/odvjetnika (Bugarska, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Irska, Letonija, Litva, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo). U ostalih 12 država članica (Austrija, Belgija, Hrvatska, Cipar, Češka, Njemačka, Grčka, Mađarska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Španjolska) neposredna elektronička registracija nije moguća, budući da se osnivači moraju osobno pojaviti pred javnim bilježnikom ili odvjetnikom. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 26.

gdje je također prisutna različita praksa država članica. Neke su snizile temeljni kapital za sva društva s ograničenom odgovornošću, a druge uvele podvrste društava s ograničenom odgovornošću koja se mogu osnovati s najnižim temeljnim kapitalom u iznosu od jednog eura.⁴⁶ Razlike postoje i u načinu zaštite vjerovnika i imovine društava s ograničenom odgovornošću s malim temeljnim kapitalom, u primjeni provjere bilance društva i izradi potvrde o solventnosti, i obvezi oblikovanja zakonskih rezervi u takvim društvima. Iako su države članice na umu imale iste ciljeve, konačni učinci se znatno razlikuju. Stoga je Europska komisija uočila potrebu za koordinacijom te predlaganje rješenja koja će zadovoljiti potrebe malih i srednjih trgovačkih društava za prekograničnim poslovanjem.⁴⁷

4. PRIJEDLOG DIREKTIVE O DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU S JEDNIM ČLANOM

Zbog poteškoća koje su se javljale pri utvrđivanju konačnog teksta Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva te raznovrsnog uređenja pravnog položaja društava s ograničenom odgovornošću u nacionalnim pravima država članica, Europska je komisija u travnju 2014. godine izradila Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Svoje ovlasti zakonodavne inicijative u području prava društava Europska komisija crpi iz čl. 50. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, koji je ovlašćuje na predlaganje direktiva kojima se uklanjaju prepreke za ostvarenje slobode poslovnog nastana, pa tako i uvjeta za osnivanje društava-kćeri u državama članicama. Ovaj Prijedlog direktive trebao bi ukinuti postojeću Direktivu o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom iz 2009. godine, koja samo ograničeno usklađuje nacionalna zakonodavstva država članica kada se radi o pravnom položaju društava s ograničenom odgovornošću s jednim članom.⁴⁸ Za potrebe ovoga rada interesantnije

46 Tako su društva s ograničenom odgovornošću koja se mogu osnovati s najnižim iznosom temeljnoga kapitala od jednog eura ili manje predviđena u 17 država članica (Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Njemačka, Grčka, Estonija, Irska, Francuska, Italija, Cipar, Letonija, Nizozemska, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo, Hrvatska, Slovačka). U Njemačkoj, Belgiji i Hrvatskoj takva društva s ograničenom odgovornošću s malim temeljnim kapitalom predstavljaju prijelazni oblik k redovitom društvu s ograničenom odgovornošću te se od njih očekuje povećanje temeljnoga kapitala na iznos najnižeg temeljnoga kapitala propisan za redovita društva s ograničenom odgovornošću. U ostalim državama članicama najniži iznos temeljnoga kapitala varira u rasponu od 45,00 do 12.394,00 eura. Vidi u European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 32.-33. i 42.

47 European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 19.-21.

48 Direktiva 2009/102/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. godine iz područja prava trgovačkih društava o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Ova je Direktiva predviđela obvezu objave činjenice da je društvo s ograničenom odgovornošću postalo društvo s jednim članom zbog toga što sve poslovne udjele u društvu sada drži samo jedan pravni subjekt, kao i identiteta tog jedinog člana upisom u sudski registar ili registar kojega vodi to društvo s ograničenom odgovornošću (čl. 3. Direktive). Jedini član provodi ovlasti skupštine društva s ograničenom odgovornošću, a odluke koje je donio na skupštini upisuju se

su odredbe drugoga dijela Prijedloga direktive koji sadrži odredbe o *Societas Unius Personae* (SUP), podvrsti društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Stajalište je Europske komisije da SUP ne predstavlja novi nadnacionalni oblik trgovačkog društva, već svojim rješenjima Prijedlog direktive uklanja prepreke za osnivanje društava-kćeri trgovačkih društava koja imaju namjeru prekogranično obavljati svoju djelatnost, a koja postoje u nacionalnim pravima država članica.⁴⁹ Stoga se Prijedlog direktive ograničava na usklađivanje pravnih pravila o osnivanju, sadržaju društvenog ugovora, postupku registracije, poslovnim udjelima i temeljnom kapitalu te unutarnjem ustrojstvu SUP-a.⁵⁰

4.1. Opća obilježja SUP-a

Što se tiče pravnog oblika SUP-a, ono će se osnivati kao društvo s ograničenom odgovornošću s jednim članom. Države članice trebaju omogućiti registraciju SUP-a u

- u zapisnik ili se sastavljaju u pisanom obliku (čl. 4. Direktive). Ugovori između jedinog člana i njegovog društva koje on zastupa zapisuju se u zapisnik ili se sastavljaju u pisanom obliku, pri čemu države članice ne trebaju primijeniti ovaj zahtjev na tekuće djelatnosti zaključene u normalnim uvjetima (čl. 5. Direktive). Kada država članica dopušta i dionička društva s jednim članom, ove se odredbe primjenjuju i na ta dionička društva (čl. 6. Direktive). Ove su odredbe zadržane i u općim odredbama Prijedloga Direktive iz 2014. godine (čl. 1. i čl. 3.-5.).
- 49 Prema načelu supsidijarnosti organi Europske unije trebaju djelovati samo onda kada mogu ostvariti bolje učinke, nego što su to intervencije država članica. Načelo razmjernosti zahtijeva da mjere organa Europske unije trebaju biti primjerene za postizanje ciljeva namjeravane politike te trebaju biti ograničene na ono što je nužno za postizanje tih ciljeva. Vidi u European Commission, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies (COM(2014) 212 final), str. 5.-6., dostupno na: http://www.europeanprivatecompany.eu/legal_texts/download/SUP-Richtlinie-COM.pdf, 20. studeni 2014.
- 50 Prve reakcije sindikalnih udruženja na Prijedlog direktive su negativne, s obzirom na to da ona ne sadrži posebne odredbe o suodlučivanju radnika, pa postoji bojazan da će osnivanje SUP-a koristiti i velika poduzeća za izbjegavanje primjene nacionalnih propisa o suodlučivanju radnika. Na to ukazuje i praksa osnivanja Europskih (dioničkih) društava. Stoga ona predlažu ograničavanje mogućnosti oblikovanja SUP-a samo za mala i srednja poduzeća. Također je za očekivati da će države članice po uzoru na odredbe Prijedloga direktive o SUP-u proširiti predviđena rješenja na sva društva s ograničenom odgovornošću, a moguće i na dionička društva. Ovaj Prijedlog direktive se po svom sadržaju razlikuje od ranijih direktiva koje su za cilj imale usklađivanje postojećih nacionalnih pravnih oblika trgovačkih društava. Stoga se stvara dojam da je Prijedlog direktive mimikrija za povučeni Prijedlog uredbe o Europskom privatnom društvu. Za brojna pravna pitanja koja se odnose na poslovanje SUP-a bit će mjerodavno pravo države članice u kojoj SUP ima registrirano sjedište, čime će se u praksi pojavljivati čitav niz varijacija SUP-a. Odjeljivanje registriranog i stvarnog sjedišta SUP-a dovest će do, tzv. „regime shoppinga“, što nije bila namjera Europske komisije. Vidi „R.I.P. SPE – Welcome to the SUP!“, dostupno na <http://www.worker-participation.eu/Company-Law-and-CG/Latest-developments/R.I.P.-SPE-Welcome-to-the-SUP>, Siems, Mathias, „The Societas Unius Personae (SUP): a Trojan horse?“, dostupno na: <http://siemslegal.blogspot.com/2014/04/the-societas-unius-personae-sup-trojan.html>, Kowalsky, Wolfgang, „Do We Need A Single-Member Private limited Liability Company (SUP)?“, dostupno na: <http://www.socialeurope.eu/2014/07/single-member-private-limited-liability-company/>, 20. studeni 2014., Gongeta, S., op. cit., str. 821.-823.

skladu s pravilima Prijedloga direktive. Države članice ne bi smjele određivati zapreke SUP-u da bude jedini član u drugim trgovačkim društvima.⁵¹ Na SUP se primjenjuju i odredbe prvog dijela Prijedloga direktive, koje se inače primjenjuju na nacionalna društva s ograničenom odgovornošću i dionička društva s jednim članom.⁵²

SUP će imati potpunu pravnu osobnost. Član društva ne odgovara za obveze društva svojom osobnom imovinom, već samo do visine iznosa upisanog temeljnoga kapitala (načelo ograničene odgovornosti). Obvezatan sastojak tvrtke SUP-a je kratica „SUP“, koja upućuje na pravni oblik društva te ju može koristiti samo SUP. Mjerodavno pravo za SUP i njegov društveni ugovor je pravo države članice u kojoj SUP ima registrirano sjedište.⁵³ SUP se osniva na neodređeno vrijeme, osim ako je društvenim ugovorom određeno drukčije.⁵⁴

Ovakav način utvrđivanja mjerodavnog prava za SUP otvara mogućnost različitih varijanti SUP-a, ovisno o tomu u kojoj je državi članici registrirano. Budući da Prijedlog direktive ne uređuje čitav niz značajnih pitanja za poslovanje SUP-a (prava i obveze člana, likvidacija i stečaj društva, suodlučivanje radnika, oporezivanje, statusne promjene društva), nastaju dvojbe u kojoj će se mjeri postići usklađivanje pravnog uređenja SUP-a u 28 država članica Europske unije.⁵⁵

4.2. Uspostava SUP-a

SUP može nastati osnivanjem *ex nihilo* ili pretvaranjem (engl. *conversion*) postojećeg nacionalnog oblika društva s ograničenom odgovornošću u SUP.⁵⁶ Pritom se ne postavljaju nikakva ograničenja u pogledu veličine trgovačkog društva koje osniva ili se pretvara u SUP, pa stoga SUP mogu osnivati mala, srednja i velika trgovačka društva. Također, za nastanak SUP-a nije potrebno da pravni subjekti koji osnivaju SUP prekogranično posluju ili imaju namjeru takvog poslovanja.⁵⁷

Pri osnivanju potpuno novog SUP-a kao osnivači se mogu pojaviti sve fizičke i pravne osobe. Time je SUP dostupan širokom krugu osoba.⁵⁸ Na postupak osnivanja SUP-a će se primjenjivati mjerodavno nacionalno pravo one države članice u kojoj će SUP imati registrirano sjedište, uz primjenu odredbi Prijedloga direktive.

51 Čl. 6. Prijedloga direktive.

52 Vidi čl. 1. st. 1. Prijedloga direktive.

53 To će biti pravna pravila koja uređuju nacionalna društva s ograničenom odgovornošću.

54 Čl. 7. Prijedloga direktive.

55 Slični prigovori postojali su i u pogledu Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva, a prigovaralo se i kogentnim odredbama samog Prijedloga uredbe, osobito kada se radilo o sadržaju društvenog ugovora Europskog privatnog društva.

56 Čl. 8. i 9. Prijedloga direktive.

57 Takva su rješenja bila predviđena i Prijedlogom uredbe o Europskom privatnom društvu.

58 To može biti svaka fizička osoba koja je državljanin neke od država članica EU te pravna osoba koja je osnovana sukladno pravu države članice EU-a i ima registrirano sjedište, središnju upravu ili glavno mjesto poslovanja (stvarno sjedište) na području EU-a. Kada se radi o pravnim osobama to mogu biti nacionalni pravni oblici trgovačkih društava, zadruge i druge pravne osobe uređene javnim ili privatnim pravom, a koje obavljaju svoje djelatnosti radi ostvarivanja dobiti. Osnivači mogu biti i Europska (dionička) društva, Europska gospodarska interesna udruženja, Europske zadruge te već osnovani SUP-ovi.

Ako SUP nastaje pretvaranjem postojećeg trgovačkog društva, to je ograničeno samo na nacionalne oblike društava s ograničenom odgovornošću.⁵⁹ Pod pretvaranjem se podrazumijevaju postupci preoblikovanja, spajanja i podjele društava s ograničenom odgovornošću.⁶⁰ U Prijedlogu Uredbe o Europskom privatnom društvu bili su izričito navedeni ovi postupci, a osnivači su mogli biti svi oblici trgovačkih društava. Time se sužava krug trgovačkih društava koja mogu osnovati SUP svojim pretvaranjem. Na postupke preoblikovanja, spajanja i podjele primjenjuju se nacionalni propisi država članica u kojoj će SUP imati registrirano sjedište. Uspostava SUP-a pretvaranjem ne smije rezultirati nikakvim postupcima likvidacije, gubitkom ili prekidom pravne osobnosti niti utječe na bilo koja prava ili obveze koje su postojale prije pretvaranja. Pretpostavke za valjano pretvaranje društva s ograničenom odgovornošću u SUP su: a) da su članovi društva donijeli odluku ili je jedini član donio odluku kojom odobrava pretvaranje društva u SUP; b) da je njegov društveni ugovor u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom i c) da je njegova neto aktiva barem jednaka iznosu njegova upisanog temeljnog kapitala uvećanog za iznos rezervi koje se ne smiju raspodijeliti u skladu s njegovim društvenim ugovorom.⁶¹

SUP mora imati svoje registrirano i stvarno sjedište na području Europske unije.⁶² Takvo rješenje omogućava SUP-u da registrirano i stvarno sjedište može imati u različitim državama članicama, čime se osigurava ostvarenje slobode poslovnog nastana kada se radi o prijenosu stvarnog sjedišta. Prijedlog direktive nije uredio poseban postupak prijenosa registriranog sjedišta SUP-a, pa će se na to primjenjivati mjerodavno nacionalno pravo.⁶³ Ovakvo rješenje otvara opasnost da osnivači SUP-a biraju najpovoljnije nacionalno pravo države članice za osnivanje, a potom svoju gospodarsku djelatnost u cijelosti obavljaju u nekoj drugoj državi članici koja ima strože propise koji uređuju društva s ograničenom odgovornošću. Time Europska komisija nije uvažila prigovore država članica koji su postojali pri donošenju Prijedloga uredbe o Europskom privatnom društvu i bili jedna od prepreka za njegovo usvajanje. Time se može izbjeći i primjena povoljnijih propisa o suodlučivanju radnika, čemu su prigovorila sindikalna udruženja. Valja ukazati da Prijedlog direktive ne sadrži nikakva pravila o suodlučivanju radnika u SUP-u.

4.3. Društveni ugovor SUP-a

Kada se radi o društvenom ugovoru SUP-a, Prijedlog direktive predviđa uvođenje jedinstvenog obrasca koji će donijeti Europska komisija provedbenim aktom.

59 U Prilogu I uz Prijedlog direktive nabrajaju se samo društva s ograničenom odgovornošću koja postoje u nacionalnim pravima država članica. Dostupno na: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:100dbdec-c08b-11e3-86f9-01aa75ed71a1.0002.01/DOC_2&format=PDF, 7. siječnja 2015.

60 Vidi u European Commission, Proposal for a Directive..., str. 6.-7.

61 Čl. 9. st. 2. i 3. Prijedloga direktive.

62 Čl. 10. Prijedloga direktive.

63 Time se otvara i problem prijenosa stvarnog i registriranog sjedišta SUP-a ovisno o tome primjenjuje li se u državi članici u koju se namjerava obaviti prijenos teorija osnivanja ili teorija stvarnog sjedišta, kao i određivanja osobnog statuta za SUP.

Jedinstveni obrazac društvenog ugovora mora urediti način nastanka, poslovni udio, temeljni kapital, unutarnje ustrojstvo, računovodstvena pitanja i prestanak SUP-a. On će biti dostupan u elektroničkom obliku te će se primjenjivati u slučaju elektroničke registracije SUP-a.⁶⁴ Za sadržaj društvenog ugovora bit će mjerodavno nacionalno pravo države članice u kojoj je registrirano sjedište SUP-a, pri čemu se od država članica zahtijeva da su u društvenim ugovorima SUP-a sadržani barem bitni sastojci propisani za jedinstveni obrazac društvenog ugovora. Ovaj će se zahtjev primjenjivati u slučaju registracije SUP-a u papirnatom obliku.⁶⁵ Takvim rješenjem Europska je komisija uvažila primjedbe koje su se javile pri izradi Prijedloga uredbe o Europskom privatnom društvu.

SUP može nakon registracije izmijeniti svoj društveni ugovor elektronički ili drukčije u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom. Taj se podatak upisuje u registar trgovačkih društava u državama članicama registracije. Izmijenjeni društveni ugovor SUP-a mora obuhvaćati barem bitne sastojke predviđene u jedinstvenom obrascu društvenog ugovora SUP-a.⁶⁶

4.4. Registracija SUP-a

Ključno pitanje koje uređuje Prijedlog direktive postupak je registracije SUP-a te se predviđenim rješenjima želi omogućiti osnivanje društava-kćeri neposrednom elektroničkom registracijom u državama članicama Europske unije, uz obvezatnu primjenu jedinstvenog obrasca društvenog ugovora SUP-a i obrasca prijave za upis. Time se želi osigurati brzo i jeftino osnivanje društava-kćeri, bez potrebe osobnog prisustva osnivača u državi članici osnivanja SUP-a, a obrazac društvenog ugovora omogućava smanjenje troškova pregovaranja o njegovom sadržaju. Pritom se i dalje u državama članicama zadržava mogućnost registracije SUP-a u papirnatom obliku u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom i pravilima Prijedloga direktive.⁶⁷

Prijedlog direktive određuje koje podatke ili isprave države članice mogu zahtijevati za registraciju SUP-a.⁶⁸ Time se želi uskladiti sadržaj prijave za upis i

64 Čl. 11. st. 2. i 3. Prijedloga direktive.

65 Čl. 11. st. 1. Prijedloga direktive. Time se daje mogućnost osnivaču SUP-a sastaviti društveni ugovor u papirnatom obliku i prilagoditi njegov sadržaj svojim potrebama.

66 Čl. 12. Prijedloga direktive.

67 Ovime se žele uskladiti postojeća nacionalna pravila država članica koja omogućuju elektroničku registraciju, ali u kojima još uvijek postoje prepreke za inozemne pravne subjekte koji osnivaju društva-kćeri za prekogranično poslovanje. Vidi u European Commission, Proposal for a Directive..., str. 7., European Commission, Commission Staff Working Document, Impact Assessment..., str. 29.-30.

68 Čl. 13. Prijedloga direktive. To su: a) tvrtku SUP-a; b) adresu registriranog sjedišta, središnje uprave i/ili glavnog mjesta poslovanja SUP-a; c) djelatnost SUP-a; d) imena, adrese i sve ostale podatke potrebne da bi se identificirao član koji je osnivač i, ako je primjenjivo, stvarni član i zastupnik koji obavlja registraciju SUP-a u ime člana; e) imena, adrese i sve ostale podatke potrebne da bi se identificirale osobe koje su ovlaštene zastupati trgovačko društvo u poslovanju s trećim stranama i u pravnim postupcima te jesu li one poslovno sposobne u smislu zakona država članica iz čl. 22. Prijedloga direktive; f) temeljni kapital SUP-a; g) nominalnu vrijednost jedinog poslovnog udjela, ako je potrebno; h) društveni ugovor SUP-a; i) ako je

popis priloga koje je potrebno dostaviti, bez obzira radi li se o registraciji SUP-a u elektroničkom ili papirnatom obliku.⁶⁹ Komisija će provedbenim aktom utvrditi obrazac prijave za upis, koji treba upotrebljavati za registraciju SUP-ova u registru trgovačkih društava država članica.

SUP se registrira u državi članici u kojoj mora imati svoje registrirano sjedište, a pravnu osobnost stječe na dan upisa u registar trgovačkih društava države članice registracije.⁷⁰ Države članice osiguravaju mogućnost potpunog završetka postupka elektroničke registracije za novoosnovane SUP-ove bez potrebe da se član koji je osnivač osobno pojavljuje pred bilo kojim tijelom u državi članici registracije.⁷¹ Time se želi omogućiti osnivačima osnivanje SUP-a bez fizičkog prisustva ili potrebe imenovanja punomoćnika za poduzimanje radnji pred nacionalnim tijelima, s obzirom na to da u svim državama članicama ne postoji mogućnost neposredne elektroničke registracije. Elektronička se komunikacija treba primjenjivati i tijekom postupka registracije te pri dostavi potvrde o registraciji. Nepostojanje neposredne elektroničke registracije osobito izaziva dodatne neizravne troškove stranim osnivačima trgovačkih društava. Države članice osiguravaju da se pri elektroničkoj registraciji primjenjuje jedinstveni obrazac za društvene ugovore i obrazac prijave za upis. Nadležno tijelo države članice izdaje potvrdu o registraciji najkasnije tri radna dana od primitka cjelovite potrebne dokumentacije. Njome se potvrđuje da je postupak registracije završen.⁷² Države članice mogu utvrditi pravila u vezi s provjerom identiteta člana koji je osnivač i bilo koje druge osobe koja obavlja registraciju u ime člana te prihvatljivosti dokumenata i ostalih podataka podnesenih tijelu za registraciju. Svaki oblik identifikacije izdane u drugoj državi članici od tijela te države ili u njihovo ime, uključujući identifikaciju izdanu elektronički, priznaje se i i prihvaća za potrebe provjere koju provodi država članica registracije.⁷³ Države članice ne uvjetuju registraciju SUP-a dobivanjem bilo kakve dozvole ili ovlaštenja. Registracija SUP-a, sve isprave podnesene tijekom postupka registracije i njihove naknadne promjene objavljuju se u relevantnom registru trgovačkih društava odmah nakon registracije.⁷⁴

4.5. Poslovni udio i temeljni kapital SUP-a

SUP ima samo jedan poslovni udio koji se ne može dijeliti. On ne može steći ili držati vlastiti poslovni udio, bilo izravno ili neizravno. Ako, u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom, na jedinom poslovnom udjelu SUP-a ima više ovlaštenika, te

---

primjenjivo, odluku kojom se odobrava pretvaranje društva u SUP.

69 Komisija polazi od toga da u državama članicama postoje razlike u uređenju tog pitanja kada se radi o registraciji nacionalnih oblika trgovačkih društava.

70 Čl. 14. st. 1. i 2. Prijedloga direktive.

71 Čl. 14. st. 3. Prijedloga direktive.

72 Čl. 14. st. 4. Prijedloga direktive. Nacionalna web mjesta za elektroničku registraciju uključuju poveznice s web mjestima za registraciju u ostalim državama članicama.

73 Čl. 14. st. 5. Prijedloga direktive. Ako se za potrebe identifikacije osnivača ili njegovog zastupnika države članice moraju poslužiti međusobnom administrativnom suradnjom, one primjenjuju Uredbu br. 1024/2012/EU.

74 Čl. 14. st. 6. Prijedloga direktive.

se osobe u odnosu na SUP smatraju jednim članom. U tom slučaju oni mogu prava iz poslovnog udjela ostvarivati samo preko zajedničkoga zastupnika.⁷⁵

Najniži iznos temeljnoga kapitala te način njegovog oblikovanja očuvanja drugo je značajno pitanje uređeno Prijedlogom direktive. Države su članice već ranije pristupile reformi svojih pravila o društvima s ograničenom odgovornošću, snižavajući najniži iznos temeljnoga kapitala potreban za valjano osnivanje nacionalnih društava s ograničenom odgovornošću. Predviđena rješenja su raznovrsna te je Europska komisija pokrenula postupak za izradu Prijedloga direktive.

Temeljni kapital SUP-a iznosi najmanje jedan euro.⁷⁶ Kapital SUP-a u cijelosti je upisan.⁷⁷ Države članice ne mogu određivati najveću vrijednost jedinog poslovnog udjela.⁷⁸ Ovime se omogućava fleksibilnost u određivanju iznosa temeljnoga kapitala SUP-a, koji određuje osnivač društvenim ugovorom. Njemu je najbolje poznato koliki iznos kapitala treba pribaviti trgovačko društvo, a koji će biti dostatan za pokretanje poslovnih aktivnosti. S druge strane, propisivanjem najnižeg iznosa temeljnoga kapitala od jednog eura, SUP se čini atraktivnim za mala i srednja trgovačka društva te fizičke osobe koje namjeravaju obavljati djelatnosti koje ne zahtijevaju angažiranje veće količine kapitala.⁷⁹

Države članice osiguravaju da SUP ne podliježe pravilima na temelju kojih trgovačka društva moraju dio dobiti izdvajati u zakonske rezerve. S druge strane, dopušta se da osnivač SUP-a u društvenom ugovoru predvidi da se dio dobiti izdvaja u rezerve društva. Osnivač tako ima slobodu odlučivanja o načinu korištenja dobiti SUP-a. Zakonske rezerve predstavljaju obvezatne rezerve iz dobiti trgovačkog društva, pri čemu se propisuje iznos dobiti koji se u njih izdvaja, njihova veličina i način upotrebe. Njihova je namjena pokriće gubitaka koji se mogu pojaviti u poslovanju društva, a koji se ne mogu pokriti iz zadržane dobiti, odnosno dobiti tekuće poslovne godine ili za nominalno povećanje temeljnoga kapitala društva. Uz njih postoje i fakultativne rezerve iz dobiti, čije oblikovanje ovisi o nastanku određenih okolnosti (npr. rezerve za vlastite dionice ili vlastite poslovne udjele) ili volji samih članova društva (statutarne rezerve i rezerve predviđene društvenim ugovorom, ostale rezerve). Svrha zakonskih rezervi očuvanje je financijske stabilnosti te čine dio imovine društva, čime se osiguravaju i vjerovnici društva da će naplatiti svoje tražbine. Zakonske su rezerve obvezatne za sva dionička društva u nacionalnim pravima država članica, ali to nije slučaj s društvima s ograničenom odgovornošću. Budući da su neke države

75 Čl. 15. Prijedloga direktive. Ovlaštenici bez odgode obavješćuju upravni organ SUP-a o identitetu zajedničkog zastupnika i bilo kojoj naknadnoj promjeni. Ostvarivanje njihovih prava u SUP-u obustavljeno je do takve obavijesti. Ovlaštenici na poslovnom udjelu zajednički i solidarno odgovaraju za obveze koje je preuzeo zastupnik. Identitet zastupnika unosi se u relevantan registar trgovačkih društava

76 Čl. 16. st. 1. Prijedloga uredbe. U državama članicama u kojima euro nije nacionalna valuta temeljni je kapital barem jednak jednoj jedinici valute te države članice.

77 Čl. 16. st. 2. Prijedloga direktive.

78 Čl. 16. st. 3. Prijedloga direktive.

79 Države članice zahtijevaju navođenje upisanog i uplaćenog kapitala na poslovnim papirima SUP-a (dopisima i narudžbenicama), bilo da su oni u papirnatom obliku ili na nekom drugom mediju. Ako trgovačko društvo ima svoje web stranice, ti se podatci ondje javno objavljuju (čl. 16. st. 5. Prijedloga direktive).

članice uvele podvrste društva s ograničenom odgovornošću koja se mogu osnovati s najnižim iznosom temeljnoga kapitala od jednog eura, ali su im uvele i obvezu oblikovanja zakonskih rezervi,⁸⁰ Europska je komisija odlučila ukloniti takvo rješenje u SUP-u. Time SUP dobiva na atraktivnosti pri izboru oblika trgovačkog društva koje se osniva.⁸¹

Što se tiče uloga za preuzeti poslovni udio, on se u cijelosti uplaćuje u trenutku registracije SUP-a.⁸² Pri uspostavi SUP-a taj se ulog može unijeti samo u novcu. U slučaju elektroničke registracije ulog za preuzeti poslovni udio se uplaćuje na bankovni račun SUP-a. Naknadno povećanje ili smanjenje temeljnoga kapitala SUP-a dopušteno je barem u novcu i u stvarima te pravima.⁸³ U slučaju uplate uloga u novcu, država članica registracije SUP-a prihvaća uplatu na bankovni račun banke koja posluje u Europskoj uniji kao dokaz o uplati ili povećanju temeljnog kapitala.⁸⁴

Zaštita vjerovnika SUP-a osigurava se pravilima o načinu podjele dobiti članu društva i smanjenju temeljnoga kapitala društva. Pravila o oblikovanju i očuvanju temeljnoga kapitala pružaju sigurnost vjerovnicima da će članovi društva unijeti određenu imovinu u društvo, unosom uloga za preuzete udjele u temeljnom kapitalu društva, i da će se taj kapital očuvati. Ovakav tradicionalan pristup, koji visoki temeljni kapital društva promatra kao jamstvo vjerovnicima u naplati njihovih tražbina, postupno slabi. Njegovo mjesto zauzima shvaćanje da su vjerovnici društva bolje zaštićeni pravilima koja sprječavaju povlačenje imovine iz društva u korist dioničara, a na štetu vjerovnika.⁸⁵ Ono još više dolazi do izražaja u SUP-u za čije je osnivanje predviđen niski iznos temeljnoga kapitala. Vjerovnike štite i pravila o odgovornosti članova upravnog organa prema društvu, odredbe o stečajnom postupku, a mogu zaštititi svoje interese i ugovaranjem određenih sredstava osiguranja.⁸⁶

Kod podjele dobiti SUP-a Prijedlog direktive u čl. 18. st. 2. i 3. uvodi primjenu provjere bilance društva i obvezu uprave izraditi potvrdu o solventnosti.

SUP može na temelju preporuke upravnog organa provesti podjelu dobiti jedinom članu pod uvjetom da je ona u skladu s propisanim rezultatom provjere

80 Primjerice Njemačka, Belgija i Hrvatska. U tim je državama članicama podvrsta društva s ograničenom odgovornošću s niskim kapitalom samo stadij u osnivanju trgovačkog društva, budući da se očekuje i poželjno je da to društvo poveća svoj temeljni kapital, korištenjem zakonskih rezervi, na najniži iznos temeljnog kapitala redovitih društava s ograničenom odgovornošću. Pritom je i iznos dobiti koji se mora izdvajati u zakonske rezerve vrlo visok.

81 Čl. 16. st. 4. Prijedloga direktive.

82 Čl. 17. st. 1. Prijedloga direktive.

83 Čl. 17. st. 2. Prijedloga direktive.

84 Čl. 17. st. 3. Prijedloga direktive. Prijedlog uredbe o Europskom privatnom društvu nije propisivao obvezu uplate uloga za preuzete poslovne udjele u cijelosti u trenutku registracije (čl. 19. st. 3.), a uložili su pri uspostavi Europskog privatnog društva mogli biti u novcu, stvarima i pravima (čl. 20. st. 1.).

85 To izvlačenje imovine iz društva može se ostvariti nezakonitim isplata dividende, stjecanjem vlastitih udjela od strane društva te smanjenjem temeljnoga kapitala društva radi povrata uplata uloga članovima društva. Vidi u van den Braak, S., op. cit. 14.-15.

86 U pravu trgovačkih društava pojavljuju se i odredbe o pravu vjerovnika da traže osiguranje za naplatu svojih nedospjelih tražbina u slučaju smanjenja temeljnoga kapitala, prestanka ugovora o vođenju poslova društva ili ugovora o prijenosu dobiti, priključenja, pripajanja i spajanja, podjela i preoblikovanja trgovačkog društva.

bilance i da se time ne ugrožava solventnost društva.⁸⁷ SUP ne smije provesti podjelu dobiti jedinom članu ako je sa zadnjim danom posljednje financijske godine neto aktiva prikazana u godišnjem financijskom izvješću SUP-a bila, ili bi nakon takve podjele postala, manja od iznosa temeljnoga kapitala uvećanog za rezerve koje se ne mogu isplatiti članu u skladu s društvenim ugovorom SUP-a.⁸⁸ Ovakvim se rješenjem primjena kriterija za podjelu dobiti u dioničkim društvima proširuje i na SUP. SUP ne smije provesti podjelu dobiti jedinom članu ako ona dovodi do nemogućnosti SUP-a da podmiri svoje dugove kako budu dospijevali na naplatu nakon podjele dobiti. Uprava mora izraditi potvrdu o solventnosti u pisanom obliku.⁸⁹ Svaki je direktor osobno odgovoran za preporuku ili nalog podjele dobiti ako je taj direktor znao ili bi, s obzirom na okolnosti, trebao znati da bi podjela dobiti dovela do smanjenja vrijednosti neto aktive ispod iznosa temeljnoga kapitala uvećanog za rezerve koje se ne mogu isplatiti članu u skladu s društvenim ugovorom⁹⁰ ili bi se ugrozila solventnost SUP-a. To se primjenjuje i na jedinog člana u odnosu na svaku odluku o provedbi podjele dobiti, a koja je u nadležnosti skupštine SUP-a.⁹¹

Država članica osigurava povrat SUP-u svih podjela dobiti isplaćenih suprotno čl. 18. st. 2. ili st. 3. Prijedloga direktive, ako se ustanovi da je jedini član znao ili bi, s obzirom na okolnosti, trebao znati da bi podjela dobiti bila suprotna propisanim uvjetima podjele dobiti.⁹²

Države članice osiguravaju da su smanjenja temeljnoga kapitala SUP-a koja *de facto* dovode do podjele dobiti jedinom članu, u skladu s čl. 18. st. 2. i 3. Prijedloga direktive.⁹³

4.6. Unutarnje ustrojstvo SUP-a

Prijedlog direktive kao obvezatne organe SUP-a predviđa skupštinu i upravu. Društvenim je ugovorom moguće predvidjeti i nadzorni odbor. Takvo unutarnje ustrojstvo karakteristično je za društva s ograničenom odgovornošću, u kojima se

87 Čl. 18. st. 1. Prijedloga direktive.

88 Čl. 18. st. 2. Prijedloga direktive. Izračun se temelji na posljednjoj donesenoj bilanci stanja. Uzima se u obzir i svaka promjena temeljnoga kapitala ili dijela rezervi koja ne smije biti isplaćena članu, a do koje dolazi nakon zadnjeg datuma financijske godine.

89 Čl. 18. st. 3. Prijedloga direktive. U potvrdu o solventnosti uprava mora potvrditi da je, nakon cjelovite analize poslovanja i planova SUP-a, oblikovalo opravdano mišljenje da će SUP moći podmiriti svoje dugove kako budu dospijevali tijekom uobičajenog tijeka poslovanja u godini nakon datuma predložene raspodjele. Potvrdu o solventnosti mora potpisati uprava, a njezina preslika mora biti dostavljena jedinom članu 15 dana prije usvajanja odluke o podjeli dobiti. Ona se javno objavljuje, a ako SUP ima svoje web stranice, ti se podatci i tamo objavljuju (čl. 18. st. 4. Prijedloga direktive). Prijedlog uredbe o Europskom privatnom društvu predviđao je da se društvenim ugovorom Europskog privatnog društva može uvesti obveza uprave izraditi potvrdu o solventnosti.

90 Ili je vrijednost neto aktive bila manja od iznosa temeljnoga kapitala uvećanog za rezerve koje se ne mogu isplatiti članu u skladu s društvenim ugovorom i prije podjele dobiti.

91 Čl. 18. st. 5. Prijedloga direktive.

92 Čl. 19. Prijedloga direktive.

93 Čl. 20. Prijedloga direktive.

skupština pojavljuje kao najviši organ društva. Uprava nije samostalna u vođenju poslova društva, što se očituje u opozivosti članova uprave u svako doba i mogućnosti da skupština daje upute koje su obvezujuće za upravu. Unutarnje ustrojstvo društva s ograničenom odgovornošću u manjoj je mjeri uređeno prisilnim pravilima, a osnivačima se daje veća sloboda da društvenim ugovorom uredi to pitanje.

Skupštinu SUP-a čini jedini član, koji odluke donosi u pisanom obliku te mora voditi i čuvati evidenciju donesenih odluka najmanje pet godina.⁹⁴ Prijedlog direktive određuje odluke čije je donošenje u nadležnosti jedinog člana.⁹⁵ Jedini član bi morao moći donositi i druge odluke, uz one koje su predviđene Prijedlogom direktive, uključujući i delegiranje svojih ovlasti upravi SUP-a u skladu s mjerodavnim nacionalnim pravom.⁹⁶ Jedinom je članu dopušteno donošenje odluka bez sazivanja skupštine. Države članice ne uvode nikakva formalna ograničenja u odnosu na ovlasti jedinog člana da donosi odluke, uključujući ona koja se odnose na vrijeme i mjesto kad je moguće donošenje takvih odluka.⁹⁷ Time se olakšava donošenje odluka jedinog člana u pisanom obliku bez održavanja skupštine i utvrđivanja dnevnog reda, čime se potiču prekogranične aktivnosti osnivača SUP-a.⁹⁸

Poslove SUP-a vodi uprava koja se sastoji od jednog ili više direktora, a njihov broj određuje se društvenim ugovorom.⁹⁹ Uprava može obavljati sve ovlasti SUP-a koje ne obavlja jedini član ili, ako je primjenjivo, nadzorni odbor.¹⁰⁰ Za direktore se mogu imenovati fizičke osobe ili pravne osobe ako je to dopušteno mjerodavnim nacionalnim pravom.¹⁰¹ Oni se imenuju na neograničeno razdoblje, osim ako je drukčije određeno u odluci jedinog člana o imenovanju ili u društvenom ugovoru. Jedini član može postati direktor.¹⁰² Jedini član može u bilo kojem trenutku opozvati direktora donošenjem odluke.¹⁰³ Za direktora se može imenovati samo fizička osoba koja je

94 Čl. 21. st. 1. Prijedloga direktive.

95 Čl. 21. st. 2. Prijedloga direktive. Jedini član odlučuje o sljedećem: a) utvrđenju godišnjih financijskih izvješća; b) podjeli dobiti članu; c) povećanju temeljnoga kapitala; d) smanjenju temeljnoga kapitala; e) imenovanju i opozivu direktora; f) primanjima za rad direktora, ako postoje, uključujući kad je jedini član direktor; g) promjeni registriranoga sjedišta; h) imenovanju i opozivu revizora, ako je primjenjivo; i) pretvaranju SUP-a u drugi oblik trgovačkog društva; j) prestanku SUP-a te k) svim izmjenama društvenog ugovora. Jedini član ne smije delegirati odluke o utvrđenju godišnjih financijskih izvješća upravi SUP-a.

96 Nacionalna prava država članica dopuštaju proširenje ili smanjenje ovlasti skupštine društva s ograničenom odgovornošću na temelju društvenog ugovora, s time da određuju donošenje kojih odluka nije moguće delegirati drugim organima društva.

97 Čl. 21. st. 3. Prijedloga direktive.

98 European Commission, Proposal for a Directive..., str. 8.

99 Čl. 22. st. 1. i 2. Prijedloga direktive.

100 Čl. 22. st. 3. Prijedloga direktive. Nadzorni odbor je fakultativni organ koji se utemeljuje društvenim ugovorom, koji se određuju i njegove ovlasti.

101 Za fizičku osobu se traži poslovna sposobnost te da ne postoji sudska ili administrativna odluka koja predstavlja zapreku za imenovanje.

102 Čl. 22. st. 4. Prijedloga direktive.

103 Čl. 22. st. 5. Prijedloga direktive. Direktor se odmah nakon što je opozvan oduzimaju ovlasti da kao direktor djeluje u ime SUP-a. To ne utječe na sva ostala prava i obveze u okviru mjerodavnog nacionalnog prava. Donošenje odluke o opozivu direktora ima konstitutivni učinak.

poslovno sposobna prema pravu države članice registracije i ako ne postoji sudska, odnosno administrativna odluka države članice registracije koja predstavlja zapreku za imenovanje.¹⁰⁴ Svaka osoba, čije smjernice ili upute direktori obično prate, a da nije formalno imenovana, smatra se direktorom u smislu svih obveza i odgovornosti koje se primjenjuju na direktore. Osoba se ne smatra direktorom isključivo na temelju toga što uprava djeluje u skladu sa savjetima koje je dala u svojstvu stručnjaka.¹⁰⁵

Jedini član ima pravo davanja uputa upravi SUP-a. Upute jedinog člana nisu obvezujuće ni za jednog direktora ako se njima krši društveni ugovor ili mjerodavno nacionalno pravo.¹⁰⁶ Uprava SUP-a nije samostalna u vođenju poslova, a davanjem uputa se jedini član neposredno uključuje u tijek poslovanja društva. Ipak, od uputa direktori mogu i odstupiti ako bi radnjama poduzetim na temelju njih počinili kažnjive radnje ili bi nastala njihova odgovornost za štetu prema društvu ili trećim osobama.

Uprava ima ovlast zastupati SUP, uključujući sklapanje ugovora s trećim osobama i zastupanje SUP-a u sudskim i upravnim postupcima.¹⁰⁷ Ako uprava ima više direktora, oni mogu pojedinačno zastupati SUP, osim ako je društvenim ugovorom određeno skupno zastupanje. Bilo koje drugo ograničenje ovlasti direktora na zastupanje predviđeno društvenim ugovorom, odlukom jedinog člana ili odlukom uprave ne smije se isticati ni u kojem sporu s trećim osobama, čak i ako je to ograničenje objavljeno. Radnje koje poduzima uprava obvezujuće su za SUP, čak i ako nisu u okviru predmeta poslovanja SUP-a.¹⁰⁸ Uprava može ovlastiti treće osobe na zastupanje SUP-a ako je to dopušteno društvenim ugovorom. Ona ne može na treću osobu prenijeti svoju ovlast pokretanja stečajnog postupka ili likvidacije SUP-a.¹⁰⁹

Države članice osiguravaju da se u okviru njihovih nacionalnih prava od SUP-ova zahtijeva da pokrenu likvidaciju ili da se preoblikuju u drugi oblik trgovačkog društva ako SUP-ovi prestanu djelovati u skladu sa zahtjevima utvrđenima Prijedlogom direktive (prinudna likvidacija ili preoblikovanje).¹¹⁰ Ako SUP ne poduzme prikladne korake za preoblikovanje u drugi pravni oblik trgovačkog društva, nadležnom nacionalnom tijelu dodjeljuju se ovlasti potrebne za likvidaciju SUP-a.¹¹¹ Time se od država članica zahtijeva da nadziru poslovanje SUP-ova i predvide odgovarajuće

104 Čl. 22. st. 6. Prijedloga direktive. Ako je fizička osoba nepodobna za imenovanje u upravu SUP-a na temelju sudske ili administrativne odluke koju je donijela druga država članica i ako ta odluka ostane na snazi, odluka mora biti objavljena nakon registracije u skladu s čl. 13. Prijedloga direktive. Država članica registracije može, kao pitanje javne politike, odbiti registraciju SUP-a, ako je fizička osoba nepodobna za imenovanje u upravu na temelju sudske ili administrativne odluke koju je donijela druga država članica. Ako se države članice moraju poslužiti međusobnom administrativnom suradnjom, primjenjuju Uredbu 1024/2012/EU.

105 Čl. 22. st. 7. Prijedloga direktive.

106 Čl. 23. st. 1. i 2. Prijedloga direktive.

107 Čl. 24. st. 1. Prijedloga direktive.

108 Čl. 24. st. 2. Prijedloga direktive.

109 Čl. 24. st. 3. Prijedloga direktive.

110 Prijedlog direktive u čl. 28. obvezuje države članice utvrditi sankcije koje se primjenjuju za kršenje nacionalnih odredbi donesenih u skladu s Prijedlogom direktive i poduzimaju sve potrebne mjere za osiguranje njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.

111 Čl. 25. st. 1. Prijedloga direktive.

postupke za prestanak ili preoblikovanje SUP-a u neki drugi nacionalni oblik trgovačkog društva radi nastavka poslovanja. SUP u svakom trenutku može odlučiti o preoblikovanju u drugi pravni oblik trgovačkog društva, pridržavajući se postupka utvrđenog mjerodavnim nacionalnim pravom (dragovoljno preoblikovanje).¹¹² SUP koji je preoblikovan u drugi pravni oblik trgovačkog društva ili je prestao postojati, bilo prinudno, bilo dragovoljno, prestaje upotrebljavati kraticu SUP.¹¹³

5. DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU S JEDNIM ČLANOM I JEDNOSTAVNO DRUŠTVO S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU U HRVATSKOM PRAVU

Hrvatski Zakon o trgovačkim društvima dopušta osnivanje dioničkih društava i društava s ograničenom odgovornošću s jednim članom.¹¹⁴ Odredbe ZTD-a usklađene su s odredbama Direktive o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom iz 2009. godine.¹¹⁵ Kada se radi o dioničkim društvima i društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom na njih se primjenjuje pravni režim koji vrijedi i za društva kapitala s više članova, uz određene posebnosti.¹¹⁶ Izmjenama i dopunama

112 Čl. 25. st. 2. Prijedloga direktive.

113 Čl. 25. st. 3. Prijedloga direktive.

114 Čl. 159. st. 2. i čl. 385. st. 1 ZTD-a, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13.

115 Obvezu objave činjenice da je društvo kapitala postalo društvo s jednim članom/dioničarom zbog toga što sve poslovne udjele/dionice u društvu sada drži samo jedan pravni subjekt ili je osnovano od strane jednog subjekta, kao i identiteta tog jedinog člana/dioničara upisom u sudski registar propisuje čl. 189. t. 9. za dionička društva i čl. 396. st. 1. t. 8. ZTD-a za društva s ograničenom odgovornošću. Stekne li nakon osnivanja dioničkog društva jedan dioničar sve dionice društva ili ih uz njega drži još i društvo, u sudski se registar moraju upisati njegovi osobni podaci (čl. 189.a st. 1. ZTD-a). Ako nakon toga dionice stekne još neki dioničar, osim kada se po ZTD-u smatra da je riječ o stjecanju vlastitih dionica društva, dotadašnji se jedini dioničar briše iz sudskog registra (čl. 189.a st. 2. ZTD-a). Svaka odluka glavne skupštine dioničkog društva mora se navesti u zapisniku kojega sastavlja javni bilježnik (čl. 286. st. 1. ZTD-a). Ako sve poslovne udjele u društvu s ograničenom odgovornošću drži samo jedan član ili uz njega i društvo, on mora bez odgađanja po donošenju odluke o tome sastaviti zapisnik i potpisati ga (čl. 440. st. 3. ZTD-a). Odluke donesene na skupštini i one donesene pisanim putem moraju se bez odgode unijeti u posebnu knjigu odluka, pri čemu svaki član društva ima pravo uvida u tu knjigu, a može postaviti zahtjev za dostavom izvoda iz svih odluka koje su unesene u knjigu odluka (čl. 446. ZTD-a). Za obvezu da se ugovori između jedinog člana/dioničara i njegovog društva koje on zastupa sastavljaju u pisanom obliku vidi odredbe čl. 194.a ZTD-a o nastavku osnivanja dioničkog društva i čl. 441. st. 1. t. 10. ZTD-a.

116 Ako društvo s ograničenom odgovornošću osniva samo jedan osnivač, on mora prije podnošenja prijave za upis dati primjereno osiguranje za to da će dio uloga u novcu koji nije uplaćen biti uredno plaćen (čl. 394. st. 2. ZTD-a). Sjedine li se u roku od tri godine po upisu društva s ograničenom odgovornošću u sudski registar svi udjeli kod jednoga člana ili uz to i kod društva, član društva mora u roku od tri mjeseca od takvog sjedinjenja u cjelini uplatiti sve uloge u novcu ili dati društvu osiguranje za ono što još nije uplaćeno ili dio udjela prenijeti na nekog trećeg. Uprava mora registarskome sudu podnijeti prijavu za upis sjedinjenja udjela u sudski registar (čl. 398. st. 7. ZTD-a). Član društva dužan je odmah po proteku roka od tri mjeseca od takvog sjedinjenja izvijestiti registarski sud o tome koju je od propisanih mjera poduzeo i

ZTD-a iz 2012. godine uvedena je mogućnost osnivanja jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću, koja obilježava jednostavniji postupak osnivanja ove podvrste društva s ograničenom odgovornošću te smanjenje troškova koji su potrebni za njihovo osnivanje, snižavanjem iznosa temeljnoga kapitala potrebnog za njihovo osnivanje.¹¹⁷ Ovom se podvrstom društva s ograničenom odgovornošću žele ostvariti sljedeći ciljevi: smanjiti migracija hrvatskih poduzetnika, olakšati ulazak u poduzetnički pothvat i spriječiti obavljanje neregistrirane djelatnosti. Postavljeni su ciljevi rezultat primjene pravila o slobodi poslovnog nastana na području Republike Hrvatske od 1. srpnja 2013. godine.¹¹⁸ Te oblike trgovačkih društava mogu osnivati domaći i strani pravni subjekti koji imaju namjeru trajno obavljati svoju gospodarsku djelatnost na području Republike Hrvatske.

Kada se radi o postupku registracije trgovačkih društava na području Republike Hrvatske još 2005. godine pokrenut je HITRO.HR ured, koji je omogućio elektroničku registraciju osnivanja trgovačkih društava. Usluge HITRO.HR ureda mogu se koristiti samo za osnivanje društava s ograničenom odgovornošću s temeljnim kapitalom uplaćenim u novcu ili za osnivanje jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću.¹¹⁹ Podloga za to bile su izmjene i dopune Zakona o sudskom registru, koji je usklađen s direktivama Europske unije.¹²⁰ Budući da se za podnošenje

---

pružiti dokaz da je to učinio. Ne postupi li tako, registarski sud će ga pozvati da to učini u roku koji mu za to odredi. Ako član društva ne ispuni svoju propisanu obvezu ni u tome roku, a ne uloži ni osnovanu žalbu protiv rješenja kojim je pozvan da je ispuni, registarski sud će donijeti odluku o prestanku društva (čl. 398. st. 8. ZTD-a).

117 Ova je podvrsta društva s ograničenom odgovornošću uvedena u hrvatsko pravo po uzoru na njemačko jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (njem. *Unternehmegesellschaft – UG*). Na jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću primjenjuju se posebne odredbe ZTD-a o tom društvu, ali i odredbe o tzv. redovitim društvima s ograničenom odgovornošću, za ona pitanja koja nisu uređena posebnim odredbama. Vidi u Horak, H., Dumančić, K., Šafranko, Z., „Komparativni osvrt na...“, str. 37.

118 Brnabić, Ratko, Ivančev, Mario, „Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 51, br. 2/2014., str. 449.-450., Gongeta, S., op. cit., str. 841.-842., Horak, H., Dumančić, K., Šafranko, Z., op. cit., str. 37.-38.

119 HITRO.HR ured samo posreduje između osnivača trgovačkog društva i sudskog registra, a osnivači određene radnje moraju poduzeti osobno kod javnog bilježnika (ovjera prijave za upis i nekih njezinih priloga).

120 Zakon o sudskom registru, NN 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14. Zakon o sudskom registru predviđa da se glavna knjiga vodi u elektroničkom obliku, a zbirka isprava u papirnatom ili elektroničkom obliku. Glavne knjige i zbirke isprava koje se vode u elektroničkom obliku povezuju se u jedinstvenu bazu podataka za Republiku Hrvatsku. Isprave i podatci koji se pohranjuju u zbirci isprava mogu biti i na jednom od službenih jezika Europske unije, a u glavnoj knjizi se naznačuje da postoji prijevod. Te isprave i podatci moraju biti prevedeni od ovlaštenog sudskog tumača, a u slučaju nesuglasja sadržaja isprava i podataka na hrvatskom jeziku i onih na stranom jeziku, mjerodavnom će se smatrati isprava sastavljena na hrvatskom jeziku (čl. 3. Zakona o sudskom registru). Registar je javan, a Hrvatskoj gospodarskoj komori i drugim osobama osigurat će se dostupnost podataka upisanih u glavnoj knjizi elektroničkom komunikacijskom mrežom ili putem medija za prijenos podataka, uz naknadu, a na njihov zahtjev (čl. 4. i 4.a Zakona o sudskom registru). Po pravomoćnosti rješenja o upisu u registar podatci o upisu objavljuju se bez odgode u Narodnim novinama, odnosno na internetskoj stranici na kojoj se nalazi registar (čl. 18. Zakona o sudskom registru).

elektroničke prijave za upis osnivanja trgovačkog društva traži posredovanje javnog bilježnika¹²¹ ili HITRO.HR ureda,¹²² hrvatsko pravo za sada ne pruža mogućnost neposredne elektroničke registracije. To strane osnivače izlaže neizravnim troškovima osnivanja, budući da samo osobno ili preko punomoćnika mogu poduzimati radnje koje su potrebne za elektroničku registraciju osnivanja trgovačkog društva. Stoga odredbe Prijedloga direktive o elektroničkoj registraciji SUP-a konkuriraju odredbama hrvatskoga prava.

Društvo s ograničenom odgovornošću koje ima najviše tri člana i jednog člana uprave može se osnovati na pojednostavnjeni način (jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću).¹²³ Za osnivanje jednostavnog društva s ograničenom

Upisi elektroničkim putem provode se u glavnoj knjizi registra bez donošenja rješenja o upisu, a ako je prijava za upis osnivanja društva s ograničenom odgovornošću podnesena elektronički putem sustava e-Tvrtka, upis se mora provesti u roku od 24 sata od dana primitka prijave (čl. 53. Zakona o sudskom registru).

121 Svi osnivači moraju potpisati društveni ugovor koji se sklapa u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrđuje javni bilježnik. Ako društvo osniva samo jedan osnivač, društveni ugovor zamjenjuje izjava osnivača o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću koja se daje kod javnog bilježnika (čl. 387. st. 1. i 2. ZTD). Punomoćnici osnivača moraju imati punomoć ovjerenu kod javnog bilježnika (čl. 387. st. 3. ZTD). Isto vrijedi i u pogledu obrasca zapisnika o osnivanju jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću koje sastavlja javni bilježnik (čl. 387. st. 2. ZTD)

122 Javni bilježnici mogu, u skladu sa svojim ovlastima i odredbama Zakona, komunicirati s registarskim sudom i elektroničkim putem te su ovlašteni podnositi prijave za upis u registar elektroničkim putem te izdavati izvatke, preslike i prijepise na zahtjev pravnih subjekata. Oni imaju iste ovlasti i obveze kao ovlašteni sudski službenici. (čl. 5. Zakona o sudskom registru). Osobe koje su po zakonu ovlaštene predlagati upis u registar i poduzimati druge postupovne radnje u registarskom postupku mogu te radnje poduzimati osobno ili preko punomoćnika, a osobe koje rade na poslovima HITRO.HR ureda ovlaštene su podnositi prijave radi osnivanja trgovačkih društava preko sustava e-Tvrtka, sukladno ovlastima propisanim posebnim propisima (čl. 5.a Zakona o sudskom registru). Postupak za upis u registar pokreće se pisanom prijavom s određenim zahtjevom za upis podataka ili zahtjevom za promjenu upisanih podataka, koji se predaje registarskom sudu na papiru ili elektroničkim putem (čl. 9. Zakona o sudskom registru). Prijava za upis u registar podnosi se sudu u obliku javno ovjerene isprave ili elektroničke prijave i elektroničkog podneska podnesenih sudu elektroničkim putem od javnog bilježnika ili ureda HITRO.HR. Elektronička prijava ili podnesak potpisani naprednim elektroničkim potpisom javnog bilježnika smatraju se javno ovjerenom ispravom. Elektronički, preko sustava e-Tvrtka, može se podnijeti prijava za rezervaciju imena ili naziva, a za društvo s ograničenom odgovornošću prijava za upis osnivanja ako je ulog u novcu (čl. 39. Zakona o sudskom registru). Prilozi i ostale isprave na koje se prijava poziva podnose se uz prijavu na papiru u izvorniku, ovjerenoj preslici, odnosno prijepisu, u dovoljnom broju primjeraka za sud i sudionike. Ako se prijava podnosi elektroničkim putem, na isti se način podnose i prilozi i ostali dokumenti na koje se prijava poziva, a koji moraju biti istovjetni s izvornim ispravama ili dokumentima. Izvornik prijave i priloga, odnosno njihovi prijepisi ili ovjerene preslike, dostavljaju se u roku od tri dana od dana dodjele poslovnog broja pod kojim je elektronička prijava evidentirana u registarskom upisniku (čl. 40. Zakona o sudskom registru).

123 Na dan 31. listopada 2014. godine broj registriranih jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću iznosio je 16.484 društava, od toga 16.458 aktivnih. Broj registriranih društava s ograničenom odgovornošću iznosio je 139.124 društva, od toga 121.434 aktivnih. Broj registriranih glavnih podružnica inozemnih trgovačkih društava ili trgovaca pojedinaca iznosio je 663 podružnice, od toga 470 aktivnih. Iz navedenih statističkih podataka nije moguće utvrditi

odgovornošću moraju se koristiti obrasci zapisnika koje sastavlja javni bilježnik, a koji su prilozi ZTD-a.¹²⁴ Tvrtka jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću mora sadržavati oznaku „jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“ ili oznaku „j.d.o.o.“.¹²⁵ To znači da jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću može osnovati i samo jedna fizička ili pravna osoba. Pravilno ispunjeni obrazac predstavlja standardizirani društveni ugovor te se njime zamjenjuju i neke druge isprave koje je potrebno sastaviti pri osnivanju društva s ograničenom odgovornošću. Obrazac sadrži odredbe o tvrtki, predmetu poslovanja, članovima, visini temeljnoga kapitala i preuzimanju poslovnih udjela, sjedištu društva, trajanju društva, odredbe o troškovima osnivanja koji se podmiruju iz imovine društva i podatke o članu uprave. Osnivači jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću u obrascu samostalno određuju djelatnosti društva, iznos temeljnog kapitala, uz poštovanje zakonskih ograničenja, tvrtku i sjedište društva te imenuju člana uprave.¹²⁶ Na sva pitanja koja nisu uređena obrascem, a koja mogu biti uređena društvenim ugovorom, primjenjuju se odredbe ZTD-a. Svrha uvođenja obrasca smanjenje je troškova i brže osnivanje jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću. Primjenu obrasca društvenog ugovora predviđa i Prijedlog direktive.

Do nastanka jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću može doći samo osnivanjem *ex nihilo*. Ono ne može nastati preoblikovanjem, spajanjem ili podjelom neke druge vrste trgovačkog društva. Također, postojeće društvo s ograničenom odgovornošću ne smije smanjiti svoj temeljni kapital ispod propisanog najnižeg iznosa i na taj način se pretvoriti u jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću.¹²⁷ Prijedlog direktive predviđa nastanak SUP-a osnivanjem *ex nihilo* ili pretvaranjem postojećeg društva s ograničenom odgovornošću u SUP, čime konkurira odredbama hrvatskog prava o jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću.

Najniži iznos temeljnoga kapitala društva je 10,00 kuna, a najniži nominalni iznos poslovnog udjela 1,00 kuna. Temeljni kapital i poslovni udjeli u društvu moraju glasiti na pune iznose kuna.¹²⁸ Pri osnivanju svaki osnivač smije preuzeti samo jedan poslovni udio. Najniži iznos temeljnoga kapitala glavna je razlika jednostavnog društva

---

broj društava sa samo jednim članom, a koji su strani pravni subjekti. Vidi Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Mjesečno statističko izvješće br. 11/2014, Zagreb, 2014., str. 10.-11., dostupno na: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/msi/2014/msi-2014_11.pdf, 13. siječnja 2015.

124 Čl. 387. st. 2. i čl. 390.a st. 1. ZTD-a. Osim u pogledu primjene propisanih obrazaca ne mogu se dogovoriti nikakva odstupanja od odredbi ZTD-a. Popunjeni obrazac zapisnika vrijedi kao popis članova društva, popis osoba ovlaštenih da vode poslove društva, te sadrži izjavu kojom član uprave prihvaća imenovanje te potpis člana uprave koji se pohranjuje u sudski registar. U svemu ostalome na takav se zapisnik na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZTD-a o društvenom ugovoru.

125 Čl. 13. st. 2. t. 4. i čl. 390.a st. 2. ZTD-a.

126 Ograničenje da jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću mora imati samo jednog direktora vrijedi samo pri osnivanju. Nakon osnivanja, izmjenom društvenog ugovora moguće je imenovati i druge direktore, odnosno opozvati jedinog direktora i imenovati drugog. Vidi u Brnabić, R., Ivančev, M., op. cit., str. 453.-454.

127 Ibid., str. 455.-456.

128 Čl. 390.a st. 3. ZTD-a.

s ograničenom odgovornošću od društva s ograničenom odgovornošću, čiji je najniži iznos temeljnoga kapitala 20.000,00 kuna. Iznos temeljnoga kapitala jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću određuje se obrascem zapisnika i može se kretati u rasponu od 10,00 kuna do najviše 19.999,00 kuna. Takvim propisivanjem iznosa temeljnoga kapitala smanjuju se troškovi koji nastaju pri osnivanju društva.¹²⁹ Prijedlog direktive određuje da temeljni kapital SUP-a iznosi najmanje jedan euro, pri čemu države članice ne mogu određivati najveću vrijednost jedinog poslovnog udjela, što predstavlja fleksibilnije rješenje.

Ulozi za preuzete poslovne udjele uplaćuju se samo u novcu. Zabranjuju se ulozima u stvarima i pravima. Prijava za upis društva u sudski registar podnosi se nakon što su potpuno uplaćeni ulozima za sve preuzete poslovne udjele u društvu.¹³⁰ To predviđa i Prijedlog direktive.

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću predstavlja prijelazni oblik k društvu s ograničenom odgovornošću. Od njega se očekuje da nakon osnivanja u određenom trenutku poveća svoj temeljni kapital na iznos od 20.000,00 kuna i nastavi poslovati kao društvo s ograničenom odgovornošću. Pritom ne postoji obveza da to učini ni rok unutar kojega treba povećati svoj temeljni kapital.¹³¹ Budući da ono nema temeljni kapital koji bi pružao jamstvo vjerovnicima da će naplatiti svoje tražbine, ZTD propisuje obvezu oblikovanja zakonskih rezervi u jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću. Društvo mora imati zakonske rezerve u koje mora unijeti četvrtinu iznosa dobiti društva iskazane u godišnjim financijskim izvješćima umanjene za iznos gubitka iz prethodne godine. Zakonske rezerve smiju se upotrijebiti: a) za povećanje temeljnoga kapitala pretvaranjem rezervi u temeljni kapital društva, b) za pokriće gubitka iskazanog za godinu za koju se podnose godišnja financijska izvješća ako nije pokriven iz dobiti prethodne godine i c) za pokriće gubitka iskazanog za prethodnu godinu ako nije pokriven iz dobiti iskazane u godišnjim financijskim izvješćima za godinu za koju se podnose.¹³² Ovakvom obvezom bitno se smanjuje sloboda članova jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću odlučivati o upotrebi dobiti društva, ali se istodobno osigurava financijska stabilnost društva te osiguravaju sredstva iz kojih je moguće povećati temeljni kapital društva.¹³³ Prijeti li društvu nesposobnost za plaćanje, mora se odmah sazvati skupština društva.¹³⁴ Prijedlog direktive određuje da SUP ne podliježe pravilima o obvezi oblikovanja zakonskih rezervi, ali je društvenim ugovorom moguće predvidjeti da se dio dobiti izdvaja u rezerve društva. Zaštita vjerovnika u SUP-u se ostvaruje pravilima o načinu podjele dobiti članu društva i smanjenju temeljnoga kapitala društva (provjera bilance i potvrda o solventnosti). Time SUP konkurira jednostavnim društvima s ograničenom odgovornošću.

129 Horak, H., Dumančić, K., Šafranko, Z., op. cit., str. 40.

130 Čl. 390.a st. 4. ZTD-a.

131 Brnabić, R., Ivančev, M., op. cit., str. 455., Horak, H., Dumančić, K., Šafranko, Z., op. cit., str. 42.

132 Čl. 390.a st. 5. ZTD-a.

133 Brnabić, R., Ivančev, M., op. cit., str. 458.-462., Horak, H., Dumančić, K., Šafranko, Z., op. cit., str. 41.

134 Čl. 390.a st. 6. ZTD-a.

Poveća li jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću temeljni kapital tako da dostiže ili postaje veći od najnižeg temeljnoga kapitala od 20.000,00 kuna, na društvo se više ne primjenjuju odredbe čl. 390.a st. 3.-6. ZTD-a, s time da ono smije zadržati tvrtku s oznakom „jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću“. Na temeljni kapital društva i na poslovne udjele tada se primjenjuju odredbe čl. 390. st. 1. ZTD-a, koje se primjenjuju na društva s ograničenom odgovornošću.¹³⁵

6. ZAKLJUČAK

Polazeći od neuspjeha u usvajanju Prijedloga uredbe o statutu Europskog privatnog društva te različitih učinaka reformi nacionalnih pravila o društvima s ograničenom odgovornošću u državama članicama, Europska je komisija u travnju 2014. godine izradila Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o društvima s ograničenom odgovornošću s jednim članom. U drugom dijelu Prijedloga direktive sadržane su odredbe o *Societas Unius Personae* (SUP), podvrsti društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom. SUP ne predstavlja novi nadnacionalni oblik trgovačkog društva, nego odredbe Prijedloga direktive uklanjaju prepreke za osnivanje društava-kćeri trgovačkih društava koja imaju namjeru prekogranično obavljati svoju djelatnost. Prijedlog direktive ograničava se na usklađivanje pravnih pravila o osnivanju, sadržaju društvenog ugovora, postupku registracije, poslovnim udjelima i temeljnom kapitalu te unutarnjem ustrojstvu SUP-a. Predviđa mogućnost registracije SUP-a u papirnatom i elektroničkom obliku uz primjenu obrasca društvenog ugovora i prijave za upis. Želi se osigurati mogućnost neposredne elektroničke registracije SUP-a i za strane osnivače (fizičke i pravne osobe). Pritom se ne postavljaju nikakva ograničenja u pogledu veličine trgovačkog društva koje osniva SUP niti se traži uvjet postojanja prekograničnog poslovanja osnivača SUP-a ili namjere takvog poslovanja. Što se tiče poslovnog udjela SUP ima samo jedan poslovni udio koji se ne može dijeliti, kojeg ne može steći ili držati kao vlastiti poslovni udio. Temeljni kapital SUP-a iznosi najmanje jedan euro, pri čemu države članice ne mogu određivati najveću vrijednost jedinog poslovnog udjela. Države članice osiguravaju da SUP ne mora oblikovati zakonske rezerve, ali se društvenim ugovorom može predvidjeti da se dio dobiti izdvaja u rezerve društva. Što se tiče uloga za preuzeti poslovni udio, on se u cijelosti uplaćuje u trenutku registracije, a pri uspostavi SUP-a taj se ulog može unijeti samo u novcu. Naknadno povećanje ili smanjenje temeljnoga kapitala SUP-a dopušteno je barem u novcu i u stvarima te pravima. Zaštita vjerovnika SUP-a osigurava se kroz pravila o načinu podjele dobiti članu društva i smanjenju temeljnoga kapitala društva, kada se primjenjuje provjera bilance društva te se izrađuje obvezatna potvrda o solventnosti SUP-a.

Hrvatsko pravo dopušta osnivanje društava-kćeri u pravnom obliku društva s ograničenom odgovornošću s jednim članom ili jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću. Što se tiče podnošenja elektroničke prijave za upis osnivanja trgovačkog društva traži se posredovanje javnog bilježnika ili HITRO.HR ureda, pa stoga hrvatsko pravo za sada ne pruža mogućnost neposredne elektroničke registracije. Zbog toga su

135 Čl. 390.a st. 7. ZTD-a.

odredbe Prijedloga direktive o elektroničkoj registraciji SUP-a povoljnije za osnivače. Vezano uz jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću njegov je najniži iznos temeljnoga kapitala 10,00 kuna. No budući da je jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću prijelazni oblik k društvu s ograničenom odgovornošću, od kojega se očekuje da nakon osnivanja u određenom trenutku poveća svoj temeljni kapital na iznos od 20.000,00 kuna i nastavi poslovati kao društvo s ograničenom odgovornošću, hrvatsko pravo postavlja i gornju granicu iznosa temeljnoga kapitala. Time se smanjuju troškovi osnivanja jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću, a osnivači ograničeno odgovaraju za obveze društva u slučaju pokretanja poslovne aktivnosti. Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću tijekom poslovanja ostvaruje dobit koju unosi u zakonske rezerve, a koje kasnije može koristiti za povećanje temeljnoga kapitala. ZTD propisuje obvezu oblikovanja zakonskih rezervi u jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću. Prijedlog direktive ne predviđa ograničenje najvišeg iznosa temeljnog kapitala SUP-a, niti dopušta uvođenje obveze oblikovanja zakonskih rezervi. Zbog toga su rješenja Prijedloga direktive fleksibilnija.

Ako dođe do usvajanja Prijedloga direktive, SUP će uspješno konkurirati nacionalnim oblicima trgovačkih društava pri osnivanju društava-kćeri za prekogranično poslovanje fizičkih i pravnih osoba. Predložena rješenja za SUP mogu biti putokaz i za daljnja poboljšanja nacionalne regulative država članica, osobito kada se radi o elektroničkoj registraciji i načinima zaštite vjerovnika nacionalnih društava s ograničenom odgovornošću s niskim iznosom temeljnog kapitala. S obzirom na kritike koje su se pojavile u odnosu na Prijedlog direktive, predstoji dugotrajan postupak utvrđivanja njegovog konačnog teksta s neizvjesnim ishodom.

Summary

***SOCIETAS UNIUS PERSONAE – PROPOSAL FOR A
DIRECTIVE ON SINGLE-MEMBER PRIVATE LIMITED
LIABILITY COMPANIES***

In 2014 European Commission composed Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on single-member private limited liability companies. The Proposal introduced *Societas Unius Personae* (SUP). It is variety of the single-member private limited liability company. The SUP is not a new supranational form of company. Member States shall ensure direct on-line registration for incorporation of the SUP with the compulsory use of the templates of Articles of Association and application for registration. The Proposal prescribes minimum capital requirement equivalent to one euro with the introduction of balance sheet test and solvency statement to protect creditors. The aim is removal of the barriers that exist in the national laws of the Member States in the establishment of subsidiaries in order to initiate cross-border business activities of small and medium enterprises.

Key words: *Societas Unius Personae, direct on-line registration, minimum capital requirement, single-member private limited liability company, simple private limited liability company, European Union.*

Zusammenfassung

***SOCIETAS UNIUS PERSONAE –
RICHTLINIENVORSCHLAG ÜBER GESELLSCHAFTEN
MIT BESCHRÄNKTER HAFTUNG MIT EINEM EINZIGEN
GESELLSCHAFTER***

Die Europäische Kommission hat 2014 den Vorschlag für die Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates über die Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter ausgearbeitet. Der Richtlinienvorschlag führt *Societas Unius Personae* (SUP), einen Subtyp der Gesellschaft mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter, ein. SUP stellt keine neue supranationale Handelsgesellschaftsform dar. Die Mitgliedsstaaten müssen eine direkte Online-Eintragung der SUP auf der Basis der Mustersatzung und der Registrierungsanmeldung zulassen. Der Richtlinienvorschlag schreibt den Mindestbetrag des Stammkapitals der SUP in Höhe von einem Euro vor. Zum Schutz der Gläubiger dienen der Bilanztest und die Ausstellung einer Solvenzbescheinigung vor der Gewinnausschüttung. Damit sollen Hindernisse, welche in nationalen Rechten von Mitgliedsstaaten bei der

Gründung von Tochtergesellschaften wegen grenzüberschreitender Tätigkeit kleiner und mittlerer Unternehmen im EU-Ausland entstehen, beseitigt werden.

Schlüsselwörter: *Societas Unius Personae, direkte Online-Eintragung, Mindestbetrag des Stammkapitals, Gesellschaft mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter, einfache Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Europäische Union.*

Riassunto

SOCIETAS UNIUS PERSONAE – PROPOSTA DI DIRETTIVA SULLE SOCIETÀ A RESPONSABILITÀ LIMITATA CON UN UNICO SOCIO

Nel 2014 la Commissione europea ha redatto la proposta di direttiva del parlamento europeo e del Consiglio sulle società a responsabilità limitata con un unico socio. La proposta di direttiva introduce la *Societas Unius Personae* (SUP), sottocategoria di società a responsabilità limitata con un unico socio. La SUP non rappresenta una nuova forma di società commerciale sopranazionale. Agli Stati membri è richiesto di permettere la registrazione elettronica diretta della *Societas Unius Personae* mediante l'utilizzo di un modulo unico di contratto sociale e di dichiarazione per l'iscrizione. La proposta di direttiva detta l'importo minimo del capitale sociale della SUP nell'ammontare di un euro, mentre la tutela dei creditori si realizza mediante il controllo del bilancio della SUP e mediante la redazione della dichiarazione di insolvenza prima della ripartizione degli utili della SUP all'unico socio. In tale modo si vogliono marginare gli ostacoli presenti nei singoli diritti nazionali degli Stati membri all'atto della costituzione di società figlie al fine dell'avvio di affari transfrontalieri delle piccole e medie imprese.

Parole chiave: *Societas Unius Personae, registrazione elettronica diretta, importo minimo del capitale sociale, società a responsabilità limitata con un unico socio, società semplice a responsabilità limitata, Unione europea.*

